

# SCRIPTA·MANENT

București Anul IV Nr. 6/2023



REVISTA·SCOLII·NATIONALE·DE·GREFIERI

# SCRIPTA MANENT

## Cuprins

- 1. Limitele aprecierii autorității de executare a unui mandat european de arestare asupra respectării dreptului la un proces echitabil**  
**The limits of assessment of the executing judicial authority of a European Arrest Warrant regarding the right to a fair trial**  
Andrei Claudiu Rus, judecător, formator SNG \_\_\_\_\_ pag. 3
- 2. Provocările digitalizării justiției din perspectiva Regulamentului (UE) 2020/1783 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2020 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială**  
**The challenges of the digitalisation of justice in the light of Regulation (EU) 2020/1783 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2020 on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters**  
Cristina Izabela Trușcă, grefier, formator SNG \_\_\_\_\_ pag. 11
- 3. Modificarea artificială a gradului de complexitate a cauzelor prin completarea deficitară sau necompletarea anumitor câmpuri din sistemul ECRIS**  
**Artificially altering the level of complexity of pending cases by deficient completion or non-completion of certain fields in ECRIS**  
Alin Georgian Bordea, grefier, formator SNG \_\_\_\_\_ pag. 19
- 4. Ocrotirea majorului prin consiliere judiciară și tutelă specială (modificări aduse Codului civil și Codului de procedură civilă prin Legea nr. 140/2022)**  
**Protection of the adult person through legal advice and special guardianship (amendments to the Civil Code and the Code of Civil Procedure by Law no. 140/2022)**  
Paula Cristina Toma, grefier, formator SNG \_\_\_\_\_ pag. 29
- 5. Verificarea regularității actului de sesizare în vechea și actuala reglementare**  
**Examination of the regularity of the indictment in the old and current regulations**  
Aurelia Bulgaru, grefier, formator SNG \_\_\_\_\_ pag. 37

## Limitele aprecierii autorității de executare a unui mandat european de arestare asupra respectării dreptului la un proces echitabil

Andrei Claudiu Rus, judecător  
formator al Școlii Naționale de Grefieri<sup>1</sup>

### Rezumat

*Respectarea drepturilor și libertăților fundamentale constituie o valoare comună tuturor statelor membre ale Uniunii Europene și, în considerarea principiului încrederii reciproce între acestea, ea este prezumată in abstracto în relațiile de cooperare judiciară internațională în materie penală. Cu toate acestea, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a arătat că o asemenea încredere nu este un automată, ci poate fi supusă unor verificări in concreto de către autoritățile statului solicitat în prezența unor motive serioase și întemeiate de a crede că drepturile și libertățile fundamentale au fost încălcate.*

*Prezentul articol analizează, prin raportare la jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, un caz în care executarea mandatului european de arestare emis de autoritățile române a fost refuzată ca urmare a constatării de către autoritățile judiciare ale statului emitent că dreptul la un proces echitabil nu a fost respectat în cadrul procesului penal desfășurat în România. Astfel, practica judiciară demonstrează că principiul încrederii reciproce, piatra de temelie a cooperării judiciare internaționale, nu are un caracter automat, fiind nu doar justificată, dar și necesară efectuarea de verificări în cazul existenței unui risc plauzibil de încălcare a respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.*

### Abstract

*Respect for fundamental rights and freedoms represents a common value of all member states of the European Union, and in view of the principle of mutual trust between them, it is presumed in abstracto in the context of international judicial cooperation in criminal matters. However, the Court of Justice of the European Union has noticed that such trust is not automatic, but can be subject to in concreto examinations by the authorities of the requested state in the presence of serious and well-founded reasons to believe that fundamental rights and freedoms have been violated.*

*This article examines, by reference to the case law of the Court of Justice of the European Union, a situation in which the execution of a European Arrest Warrant issued by the Romanian authorities was refused due to the finding by the judicial authorities of the issuing state that the right to a fair trial was not respected during the criminal proceedings conducted in Romania. Thus, judicial practice demonstrates that the principle of mutual trust, the cornerstone of international judicial cooperation, does not have an automatic character, making the need for verifications not only justified but also a necessity in cases where there is a plausible risk of violation of fundamental rights and freedoms of individuals.*

---

1. Judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție, președinte al Secției Penale.

Principiul încrederii reciproce, în ciuda importanței sale, nu este definit în tratate sau în legislația secundară unională, în literatura de specialitate<sup>2</sup> arătându-se că acesta poate fi privit din două perspective: ca un model vertical, „un principiu menit să asigure punerea în executare a deciziilor instanțelor naționale pe tot cuprinsul Uniunii Europene, o comandă („*you shall recognize*”) adresată statului de executare” și o a doua perspectivă, ca „un principiu neutru de guvernare care leagă statele membre să își recunoască interesele reciproce într-un cadru comun de valori, indiferent dacă aceasta duce sau nu la executarea efectivă a deciziilor statului emitent”. Pe de altă parte, alți autori<sup>3</sup> consideră încrederea reciprocă drept o ficțiune juridică, întrucât deși este prezumată și constituie un element esențial în cooperarea judiciară internațională în materie penală (încrederea *in abstracto*), aceasta în realitate este supusă unor verificări de către autoritățile judiciare ale statului de executare și trebuie confirmată și în concret (încrederea *in concreto*).

Având în vedere că principiul recunoașterii reciproce se întemeiază pe prezumția că statele membre ale Uniunii Europene împărtășesc și respectă valorile comune cuprinse la articolul 2 TUE, în special respectul pentru demnitatea umană, libertate, democrație, egalitate, statul de drept și respectul pentru drepturile omului și punerea în aplicare a legislației UE și că încrederea reciprocă presupune că toate sistemele statelor membre protejează în mod egal drepturile

fundamentale ale persoanelor, problema care se ridică este în ce măsură și în ce limite statul de executare a unui mandat european de arestare poate verifica respectarea în concreto a acestor valori de către autoritățile judiciare ale statului emitent.

Decizia-cadru 2002/584/JAI<sup>4</sup> a Consiliului privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre din 13 iunie 2002, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI<sup>5</sup> a Consiliului din 26 februarie 2009, nu cuprinde în corpul reglementării dispoziții referitoare la motive de refuz de executare a unui mandat european de arestare întemeiate pe nerespectarea drepturilor și libertăților fundamentale.

Cu toate acestea, considerentul (12) din preambulul deciziei-cadru prevede în mod explicit că „Prezenta decizie-cadru respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute în articolul 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană și reflectate în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, în special în capitolul VI (...), Prezenta decizie-cadru nu împiedică un stat membru să aplice normele sale constituționale privind respectarea dreptului la un proces echitabil (...)”.

Care sunt însă limitele de apreciere a autorităților judiciare ale statului solicitat să procedeze la punerea în executare a unui mandat european de arestare și care sunt criteriile la care se poate raporta pentru a constata o încălcare a dreptului la un proces echitabil?

2. Pedro Caero, Sonia Fidalgo and Joao Prata Rodrigues, The evolving notion of mutual recognition in the CJEU's case law on detention, *Maastricht Journal of European and Comparative Law* 2018, Vol. 25(6) 689-703, disponibil la <https://www.fd.uc.pt/~pcaero/The%20evolving%20notion.pdf>.

3. T.P. Marguery, Towards the end of mutual trust? Prison conditions in the context of the European Arrest Warrant and the transfer of prisoners framework decisions, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Volume 25, Issue 6, December 2018, p. 704-717, disponibil la <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1023263X18818662>.

4. JO L 190, 18.7.2002, p.3.

5. JO L 81, 27.3.2009.

Problematica impune autorităților judiciare ale statului solicitat să se raporteze în primul rând la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și la cea a Curții de Justiție a Uniunii Europene, din perspectiva exigențelor circumscrise dreptului la un proces echitabil, însă apare ca fiind inevitabilă o raportare și la elemente ale dreptului intern al statului solicitat, ceea ce poate genera abateri de la principiul teritorialității aplicării legii proprii, expresie a suveranității fiecărui stat.

În contextul actual, România a înregistrat cel puțin un caz în care autoritățile judiciare ale altui stat membru, investit cu solicitarea de punere în executare a unui mandat european de arestare emis de autoritățile române, a refuzat predarea persoanei urmărite, constatând încălcări ale dreptului la un proces echitabil, evaluate din perspectiva legii naționale române. În cele ce urmează ne vom opri asupra acestui caz, încercând să lămurim criteriile la care a fost posibilă raportarea autorităților judiciare ale statului de executare.

### **Cazul S.B.**

Domnul S.B. a fost condamnat la o pedeapsă de 5 ani închisoare, pentru comiterea unei infracțiuni de constituire a unui grup infracțional organizat, prin sentința penală nr. 39/F din 27.06.2019 a Curții de Apel Brașov, definitivă prin decizia penală nr. 382/A din 17.12.2020 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în baza căreia a fost emis un mandat național de executare a pedepsei închisorii și ulterior, un mandat european de arestare. Întrucât persoana condamnată s-a refugiat pe teritoriul Greciei, mandatul european de arestare a fost transmis autorităților elene în vederea punerii în executare.

Curtea de Apel din Atena, investită cu soluționarea sesizării, a constatat că persoana solicitată a contestat

validitatea mandatului european de arestare, în principal invocând încălcarea drepturilor sale fundamentale, respectiv faptul că instanța care a pronunțat hotărârea de condamnare nu a fost compusă potrivit legii întrucât unul dintre judecători nu a depus jurământul la investirea în funcție și, totodată, că există un risc serios de a fi supusă unor tratamente inumane și degradante din cauza condițiilor de detenție din penitenciarele din România. Această a doua critică invocată de persoana condamnată a fost avută în vedere de instanța elenă la adoptarea deciziei, însă nu formează obiectul prezentului studiu, astfel încât nu vom insista asupra ei.

Instanța elenă a solicitat informații suplimentare autorităților române, care au comunicat referitor la prima chestiune, că „Datele privind cariera profesională a judecătorilor și procurorilor, inclusiv cele referitoare la depunerea jurământului, sunt gestionate de Consiliul Judiciar Suprem (Consiliul Superior al Magistraturii, *n.n.*) prin intermediul departamentului său special. Solicitantul S.B. a formulat contestație în anulare prin care a invocat, printre altele, nelegalitatea completului de judecată, în temeiul art. 426 lit. d) din Codul de procedură penală, cu privire la faptul că la instanța care a soluționat apelul împotriva hotărârii de condamnare a participat un judecător care nu a depus jurământul în condițiile legii, iar prin hotărârea nr. 125 din 22 aprilie 2021 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, contestația în anulare a fost respinsă ca nefondată”.

Curtea de Apel din Atena, prin decizia nr. 45/2022, în urma evaluării răspunsului primit din partea autorităților române și a probelor administrate, a reținut că deși mandatul european de arestare este valabil din punct de vedere formal, fiind emis în urma pronunțării unei hotărâri de condamnare definitive și având la bază un mandat național de executare a pedepsei închisorii, acesta nu poate fi pus în executare întrucât

*„există o încălcare a drepturilor fundamentale ale persoanei solicitate și în special că dreptul la un proces echitabil a fost deja încălcat (art. 47 paragraful 2 din Cartă), întrucât în componența Curții care a condamnat-o, a participat un judecător care nu a depus jurământul legal înainte de a-și prelua atribuțiile”.*

În motivarea acestei concluzii la care a ajuns instanța elenă s-a arătat că răspunsul autorităților române, în sensul că persoana condamnată a contestat nelegalitatea compunerii completului de judecată și că această contestație a fost respinsă de instanțele naționale, nu a fost unul satisfăcător. S-a reținut astfel că „autoritățile române, deși li s-a adresat o întrebare specifică, nu au răspuns, așa cum ar fi trebuit să facă, în mod specific, menționând pe scurt pentru ce motive este lipsită de temeinicie afirmația persoanei solicitate, nefiind suficientă explicația respingerii”. Mai mult, instanța elenă a constatat că hotărârea prin care a fost respinsă contestația persoanei solicitate nu fusese redactată și că aceasta a depus la dosar un document provenind de la Înalta Curte de Casație și Justiție din România, care este organul care gestionează datele judecătorilor și procurorilor (probabil este vorba de o confuzie, autoritățile elene făcând referire la Consiliul Superior al Magistraturii) din care rezulta că nu există în dosarele sale dovada depunerii jurământului de către judecătorul menționat.

Din hotărârea instanței elene rezultă că aceasta și-a întemeiat raționamentul pe dispozițiile art. 34 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor care prevede depunerea jurământului înainte de intrarea în funcție și anularea, ca o consecință juridică, a refuzului de a depune jurământul. Instanța a reținut că această nedepunere a jurământului nu

este contrazisă de niciun alt element și constituie o încălcare vădită a dreptului intern român și un viciu în numirea aceluia judecător de o asemenea gravitate, încât afectează însăși esența dreptului la o instanță legal constituită, făcând referire, extrem de succint, la o analiză în două etape, conformă criteriilor stabilite prin jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, mai exact cauza C-562/21 PPU.

Așadar, cum a fost posibilă stabilirea de către instanța elenă a existenței unei încălcări a dreptului la un proces echitabil, prin interpretarea unei dispoziții din legislația națională română, mai ales în condițiile în care instanța supremă din România a oferit o interpretare diametral opusă, făcând aplicarea acelorași dispoziții legale?

Răspunsul poate fi găsit în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, care prin hotărârea pronunțată în cauzele conexe C-562/21 PPU și C-563/21 PPU<sup>6</sup> a conturat criteriile pe care autoritățile judiciare ale statului solicitat trebuie să le aibă în vedere la aprecierea existenței unei încălcări a dreptului la un proces echitabil.

Curtea a fost investită într-un litigiu în care instanța de trimitere (din Olanda), sesizată cu o cerere de predare în baza unui mandat european de arestare emis de autoritățile judiciare din Republica Polonă în vederea executării unei pedepse privative de libertate, a ridicat problema dacă deficiențele sistemice sau generalizate care afectează independența puterii judecătorești în statul membru emitent afectează dreptul la un proces echitabil, în componenta referitoare la dreptul la o instanță constituită în prealabil prin lege, garantat de art. 47 paragraful 2 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și de art. 6 paragraful 1 din CEDO.

6. Disponibilă la <https://curia.europa.eu/>.

Mai întâi, Curtea a reamintit că principiul încrederii reciproce, care constituie piatra de temelie a cooperării judiciare internaționale, impune fiecăruia dintre statele membre să considere, mai puțin în situații excepționale, că toate celelalte state membre respectă dreptul Uniunii și în special drepturile fundamentale recunoscute de acest drept<sup>7</sup>.

Prezumarea respectării drepturilor fundamentale de către celelalte state membre conduce la imposibilitatea statului solicitat de a pretinde din partea altui stat membru un nivel național de protecție a drepturilor fundamentale mai ridicat decât cel asigurat de dreptul Uniunii, precum și, mai puțin în situații excepționale, imposibilitatea de a verifica dacă acest alt stat a respectat efectiv, într-un caz concret, drepturile fundamentale garantate de Uniune<sup>8</sup>.

În contextul Deciziei-cadru 2002/584, Curtea a arătat că gradul ridicat de încredere dintre statele membre pe care se bazează mecanismul mandatului european de arestare se întemeiază pe premisa potrivit căreia instanțele penale îndeplinesc cerințele inerente dreptului fundamental la un proces echitabil, garantat de articolul 47 al doilea paragraf din Cartă.

Această premisă, însă, nu îndreptățește autoritatea judiciară de executare chemată să decidă cu privire la predarea unei persoane care face obiectul unui mandat european de arestare, chiar dacă dispune de elemente care dovedesc existența unor deficiențe sistemice sau generalizate privind independența puterii judecătorești din statul membru emitent, să prezume că există motive serioase și întemeiate de

a crede că această persoană este expusă unui risc real de încălcare a dreptului său fundamental la un proces echitabil în cazul predării către acest din urmă stat membru, fără a efectua o verificare concretă și precisă care să țină seama în special de situația personală a respectivei persoane, de natura infracțiunii în cauză, precum și de contextul factual în care se înscrie emiterea mandatului, cum ar fi declarații sau demersuri ale unor autorități publice care pot interfera în tratamentul care trebuie rezervat unui caz individual<sup>9</sup>.

Așadar, informațiile referitoare la existența unor deficiențe sistemice sau generalizate privind independența puterii judecătorești nu sunt suficiente în sine pentru a justifica refuzul executării mandatului european de arestare, fiind necesar ca autoritatea judiciară de executare să efectueze verificări concrete cu privire la o eventuală încălcare a dreptului fundamental la un proces echitabil.

Curtea a arătat că verificarea trebuie să parcurgă două etape:

a) **într-o primă etapă**, trebuie să se stabilească dacă există elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător din care să rezulte existența unui risc real de încălcare, în statul membru emitent, a dreptului fundamental la un proces echitabil, ca urmare a unor deficiențe sistemice sau generalizate cu privire la independența puterii judecătorești din acest stat membru;

Referitor la această primă etapă, Curtea a subliniat că existența unor deficiențe sistemice nu ar putea conduce în mod automat la refuzul de executare a

7. Ibidem, par. 40.

8. Ibidem, par. 41.

9. Ibidem, par. 50.

oricărui mandat european de arestare emis de statul în cauză, decât în prezența unei decizii a Consiliului European, urmată de suspendarea aplicării Deciziei-cadru 2002/584 în raport cu statul respectiv. În absența unei asemenea decizii, este obligatorie efectuarea unei aprecieri concrete asupra riscului real la care este expusă persoana solicitată de a-i fi încălcat dreptul fundamental la un proces echitabil.

Evaluarea concretă a riscului de a fi încălcat dreptul la un proces echitabil, în viziunea Curții, ar trebui să vizeze în special o lipsă de independență a instanțelor din statul membru emitent sau o nerespectare a cerinței privind constituirea prin lege a instanței, care presupun existența unor norme, în special în ceea ce privește compunerea instanței, numirea, durata funcției, precum și cauzele de abținere, de recuzare și de revocare a membrilor săi, care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea acestei instanțe în privința unor elemente exterioare și la neutralitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă<sup>10</sup>. Mai mult, Curtea a arătat că expresia „instituită de lege” reflectă în special principiul statului de drept. Ea privește nu doar temeiul juridic al existenței instanței judecătorești înseși, ci și compunerea completului în fiecare cauză, precum și orice altă dispoziție de drept intern a cărei nerespectare face nelegală participarea unuia sau a mai mulți judecători la examinarea cauzei, ceea ce include în special dispoziții privind independența și imparțialitatea membrilor instanței avute în vedere, incluzând, prin însăși natura sa, procesul de numire a judecătorilor<sup>11</sup>.

Cu toate acestea, Curtea a subliniat că nu orice neregularitate în procedura de numire a judecătorilor poate fi considerată ca reprezentând o încălcare a dreptului fundamental la o instanță constituită în prealabil prin lege, ci numai atunci când această neregularitate este de o asemenea natură și gravitate încât creează un risc real ca alte ramuri ale puterii, în special puterea executivă, să poată să pună în pericol integritatea rezultatului la care conduce procesul de numire și să semene în acest mod o îndoială legitimă în percepția justițiabililor în ceea ce privește independența și imparțialitatea judecătorilor avuți în vedere<sup>12</sup>.

b) **în cadrul unei a doua etape**, autoritatea judiciară de executare trebuie să verifice în mod concret și precis în ce măsură deficiențele constatate pot avea un impact la nivelul instanțelor din acest stat membru, competente să se pronunțe cu privire la procedurile al căror obiect îl va face persoana în cauză și dacă, având în vedere situația personală a acestei persoane, natura infracțiunii pentru care ea este urmărită și contextul factual în care se înscrie emiterea acestui mandat de arestare și ținând seama de informațiile furnizate eventual de același stat membru în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Decizia-cadru 2002/584, există motive serioase și întemeiate de a crede că persoana în cauză va fi expusă unui astfel de risc în cazul predării.

În această situație, Curtea a relevat o veritabilă inversare a sarcinii probei, arătând că persoanei care face obiectul unui mandat european de arestare îi revine sarcina de a prezenta elemente concrete care să sugereze, în cazul unei proceduri de predare în

10. Ibidem, par. 69.

11. Ibidem, par. 71.

12. Ibidem, par. 73.



scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate, că deficiențele sistemice sau generalizate ale sistemului jurisdicțional al statului membru emitent au avut un efect concret asupra examinării cauzei sale penale. Mai exact, persoana în cauză ar trebui să furnizeze, în ceea ce privește completul de judecată care a judecat cauza sa penală, elemente referitoare în special la procedura de numire a judecătorului sau a judecătorilor în cauză și la eventuala delegare a acestora, în temeiul cărora autoritatea judiciară de executare ar fi în măsură să constate, în împrejurările speței, că există motive serioase și întemeiate să considere că alcătuirea acestui complet de judecată a fost de natură să afecteze dreptul fundamental al acestei persoane la un proces echitabil în fața unei instanțe judecătorești independente, imparțiale și constituite în prealabil prin lege, consacrat la articolul 47 al doilea paragraf din Cartă<sup>13</sup>.

Pe de altă parte, ținând seama de faptul că autorităților statului emitent le revine sarcina de a furniza autorităților de executare informațiile necesare evaluării, Curtea a statuat că orice comportament care atestă lipsa cooperării loiale din partea autorității judiciare emitente poate fi considerat de autoritatea judiciară de executare drept un element relevant pentru a evalua dacă persoana a cărei predare este solicitată este expusă, în cazul predării, unui risc real de încălcare a dreptului său fundamental la un proces echitabil în fața unei instanțe constituite în prealabil prin lege, consacrat la articolul 47 al doilea paragraf din cartă.

Aplicând aceste considerente cauzei privind pe domnul S.B., avem serioase rezerve cu privire la raționamentul dezvoltat de Curtea de Apel din Atena,

prin care s-a concluzionat în sensul existenței unei încălcări a dreptului fundamental la o instanță numită în prealabil prin lege, consacrat prin art. 47 paragraful 2 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Astfel, niciun element din dosarul cauzei nu sugera existența unor deficiențe sistemice și generalizate cu privire la numirea judecătorilor în România, analiza efectuată de către instanța elenă fiind circumscrisă situației unui singur judecător din compunerea unui complet colegial din cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Mai mult, deși instanța elenă se putea considera îndreptățită să considere că lipsa unui răspuns satisfăcător din partea autorităților române confirma alegațiile persoanei solicitate în sensul că unul dintre judecătorii din compunerea completului care a pronunțat hotărârea de condamnare nu depusese jurământul la momentul investirii în funcție, aceasta trebuia să examineze în ce măsură o eventuală asemenea neregularitate privind numirea judecătorului conducea la o încălcare a dreptului fundamental invocat. Referitor la consecința eventualei neregularități în procedura de numire a unuia dintre judecătorii din compunerea completului de judecată, instanța elenă nu a făcut însă nicio apreciere concretă, rezumând-se să afirme că nedepunerea jurământului de către judecător era de o asemenea gravitate încât afecta însăși esența dreptului la o instanță legal constituită. Or, aplicând raționamentul dezvoltat de Curtea de Justiție a Uniunii Europene și particularizându-l la ipoteza analizată în cauza cu care fusese investită instanța elenă, se constată că nedepunerea jurământului de către un judecător din compunerea unui complet colegial cu greu poate fi considerată ca

---

13. Ibidem, par. 88.

temei pentru a aprecia că este susceptibilă să genereze o îndoială legitimă în percepția justițiabililor în ceea ce privește independența și imparțialitatea judecătorilor.

Nu putem să nu observăm în acest context interpretarea contrară dată de Curtea de Apel din Atena acestei chestiuni, în efectuarea unei proprii evaluări a consecințelor juridice derivate din conținutul art. 34 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, în condițiile în care aceeași chestiune fusese examinată de Înalta Curte de Casație și Justiție din România, care constatase că susținerile persoanei condamnate nu erau întemeiate. În condițiile în care, cel puțin după cum rezultă din cuprinsul hotărârii,

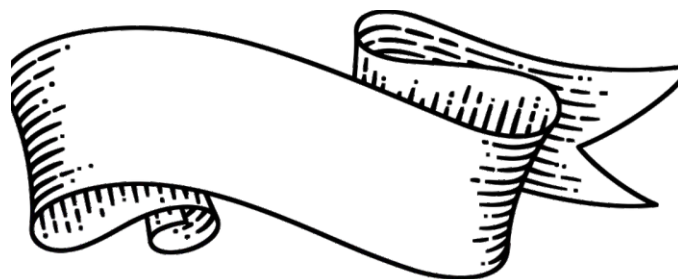
interpretarea instanței elene pare să fi fost generată de lipsa unui răspuns edificator din partea autorităților române, care au comunicat în mod anodin că gestionarul informațiilor referitoare la cariera judecătorilor este un alt organism, fără a oferi un răspuns concret la chestiunea semnalată, devine evidentă necesitatea acordării unei atenții sporite consistenței și caracterului complet al informațiilor pe care autoritățile le transmit în cadrul relațiilor de cooperare judiciară internațională, atribuție lăsată de cele mai multe ori în seama compartimentelor de executări penale din cadrul instanțelor și a căror competență de cele mai multe ori este excedată de natura informațiilor solicitate.

#### ***Cuvinte-cheie***

*principiul încrederii reciproce, mandat european de arestare, predarea persoanei urmărite, dreptul la un proces echitabil, depunere jurământ, independența judecătorului*

#### ***Key words***

*the principle of mutual trust, European Arrest Warrant, surrender of the pursued person, the right to a fair trial, swearing an oath, judicial independence*



**Provocările digitalizării justiției din perspectiva Regulamentului (UE) 2020/1783 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2020 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială**

Cristina Izabela Trușcă, grefier formator al Școlii Naționale de Grefieri<sup>1</sup>

*Change is the law of life and those who look only to the past or present are certain to miss the future*  
(John F. Kennedy)

### **Rezumat**

*Articolul abordează provocările cu care se confruntă justiția în era digitală<sup>2</sup>, precum și demersurile pe care Uniunea Europeană le-a întreprins în acest sens în domeniul obținerii de probe pentru o mai bună structurare a procedurilor și o automatizare și accelerare a gestionării cauzelor transfrontaliere și, în general, pentru asigurarea eficienței și rezilienței sistemelor de justiție.*

### **Abstract**

*The article approaches the challenges faced by justice in the digital age, as well as the steps the European Union has taken in this regard in the field of taking evidence to better structure procedures and automate and accelerate the management of cross-border cases and, in general, to ensure the efficiency and resilience of justice systems.*

### **I. Noțiuni generale**

Un subiect care s-a dezvoltat cu iminența unui bulgăre de zăpadă, privit atât la nivel global, cât și cu implicații majore în domeniul justiției, este legat de digitalizare. Pandemia de COVID-19 nu doar că a întrerupt numeroase activități sociale și economice, dar a avut un impact considerabil asupra bunei

funcționări a sistemelor naționale de justiție și a afectat, îndeosebi, cooperarea judiciară transfrontalieră a Uniunii Europene, ducând, în multe cazuri, la întâzieri și obstacole în calea accesului la justiție. Cu toate acestea, se poate afirma că tocmai pandemia a avut *marele merit* de a pune presiune pe umerii Uniunii Europene în

1. Personal de instruire propriu în cadrul Departamentului Relații Internaționale, formator la disciplinele Cooperare judiciară internațională în materie civilă și Engleză juridică.

2. Una dintre cele mai comprehensibile definiții ale erei informaționale este oferită de Collins Dictionary, respectiv o perioadă în care cantități mari de informații sunt disponibile pe scară largă pentru mulți oameni, în mare parte prin tehnologia computerului <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/information-age>

vederea accelerării reformelor naționale și europene pentru a digitaliza gestionarea cauzelor de către instituțiile judiciare și a schimbului de informații și documente, precum și pentru a optimiza utilizarea resurselor materiale și umane și a costurilor.

Chiar președinta Comisiei Europene s-a angajat să se asigure că Europa „*va depune toate eforturile*”<sup>3</sup> pentru a valorifica oportunitățile erei digitale în limite sigure și etice. Totodată, concluziile Consiliului European regăsite în „*Accesul la justiție – valorificarea oportunităților oferite de digitalizare*”<sup>4</sup> din 13 octombrie 2020 stabilesc propuneri specifice pentru consolidarea reciprocă a politicilor referitoare la accesul efectiv la justiție și la digitalizare.

Una dintre măsurile concrete adoptate în sprijinul digitalizării justiției este reprezentată de intrarea în vigoare a Regulamentului (UE) 2020/1783<sup>5</sup> al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2020 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială (obținerea de probe) (reformare) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1206/2001.

Aplicabil începând cu data de 1 iulie 2022, Regulamentul 1783/2020 urmărește „*îmbunătățirea eficacității și a celerității procedurilor judiciare, prin simplificarea și optimizarea mecanismelor de cooperare în ceea ce privește obținerea de probe în procedurile transfrontaliere, contribuind, totodată, la reducerea întârzierilor și a costurilor pentru persoanele fizice și pentru mediul de afaceri*”.

Accentul asupra digitalizării justiției este evocat încă din preambulul Regulamentului, venit să potențeze ideea că „*oferirea unui grad sporit de securitate juridică și a unor proceduri mai simple, raționalizate și digitalizate va încuraja persoanele fizice și mediul de afaceri să se implice în tranzacții transfrontaliere, stimulând astfel schimburile comerciale în Uniune și funcționarea pieței interne*”.

## II. Regulamentul 1783/2020 – pilon al transformării digitale în domeniul justiției

Modificările majore aduse de Regulamentul nr. 1783/2020 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială privesc *mijloacele de comunicare* folosite de instanțe - *e-Codex* (art. 7), *sigiliul electronic calificat și semnătura electronică calificată* (art. 7 alin. (3)), obținerea de probe în mod direct *prin videoconferință sau prin altă tehnologie de comunicații la distanță* (art. 20) și obținerea de probe *prin intermediul agenților diplomatici sau al funcționarilor consulari* (art. 21); așadar, trei dintre cele mai importante modificări prevăzute în noul Regulament vin în sprijinul digitalizării justiției, astfel încât se cuvine să fie abordate într-o manieră comprehensivă.



3. [https://commission.europa.eu/system/files/2020-04/political-guidelines-next-commission\\_en\\_0.pdf](https://commission.europa.eu/system/files/2020-04/political-guidelines-next-commission_en_0.pdf)  
 4. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11599-2020-INIT/ro/pdf>  
 5. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32020R1783>

### 📄 *Introducerea unui sistem informatic descentralizat*

Spre deosebire de Regulamentul nr. 1206/2001 care prevedea transmiterea cererilor și comunicărilor prin mijloacele cele mai rapide pe care statul membru solicitat le-a indicat ca putând fi acceptate, Regulamentul nr. 1783/2020 propune să fie utilizată orice tehnologie modernă de comunicații adecvată, respectiv transmiterea cererilor și comunicărilor prin intermediul unui sistem informatic descentralizat, securizat și fiabil, care să includă sisteme informatice naționale interconectate și interoperabile din punct de vedere tehnic, fără a aduce atingere progreselor tehnologice viitoare, bazat pe e-CODEX; cadrul juridic general pentru utilizarea serviciilor de încredere calificate aplicabil cererilor și comunicărilor transmise prin intermediul sistemului informatic descentralizat este stabilit în Regulamentul (UE) nr. 910/2014<sup>6</sup>.

Avantajele transmiterii cererilor și comunicărilor prin intermediul unui sistem informatic descentralizat sunt evidente și constau, în linii mari, în reducerea numărului de cereri efectuate manual, a timpului necesar transmiterii acestora, a numărului personalului calificat, judecători și grefieri, implicat în procesele de transmitere a cererilor sau în alte proceduri administrative care în prezent ocupă o parte semnificativă a timpului de lucru, a posibilității de eroare, precum și în scăderea costurilor generate de comunicarea tradițională în format letric; toate aceste avantaje converg spre reducerea duratei de soluționare a cauzelor cu elemente de extraneitate și judecarea acestora într-un termen rezonabil în vederea respectării dreptului la un proces echitabil, consfințit în art. 6 al Convenției pentru

apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale<sup>7</sup>.

Manifestând un statut de *aplicație de pionierat*, care are nevoie să confere încredere tuturor actorilor implicați în actul de justiție, sistemul informatic descentralizat, ca mijloc obligatoriu de comunicare ce trebuie utilizat pentru transmiterea și primirea cererilor, a formularelor și a altor comunicări va putea fi folosit doar începând cu data de **1 mai 2025**, prima zi a lunii care urmează perioadei de trei ani de la data intrării în vigoare a actului de punere în aplicare<sup>8</sup> menționat la articolul 25 din Regulamentul nr. 1783/2020. Drept urmare, întrucât sistemul informatic descentralizat va deveni un mijloc obligatoriu de comunicare, actelor care sunt transmise prin sistemul informatic descentralizat nu li se poate refuza efectele juridice și nici nu pot fi considerate inadmisibile ca mijloace de probă în proceduri, exclusiv pentru motivul că sunt în format electronic.

O digitalizare a justiției la nivel celular este imposibilă, astfel încât, chiar și începând cu data de 1 mai 2025, transmiterea prin sistemul informatic descentralizat nu va putea fi fezabilă atunci când natura probelor nu permite transmiterea acestora (de exemplu, când se transmit *eșantioane de ADN* sau *probe de sânge*), în situația în care conversia unei documentații voluminoase în format electronic ar impune autorităților competente o sarcină administrativă disproporționată sau dacă actul original este necesar pe suport de hârtie pentru a se evalua autenticitatea sa. Pentru aceleași considerente, sistemul nu va putea fi folosit nici pentru comunicările informale dintre autoritățile judiciare, pentru obținerea de probe în același stat membru sau când vor exista probleme legate de funcționarea sa corectă.

6. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0910>

7. [https://www.echr.coe.int/documents/convention\\_eng.pdf](https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf)

8. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32022R0422&qid=1649675473455>

În consecință, până la data de 1 mai 2025, iar ulterior acestei date, în situațiile în care nu este posibilă transmiterea cererilor și comunicărilor prin intermediul sistemului informatic descentralizat, transmiterea se efectuează prin cele mai rapide și mai adecvate mijloace alternative, ținând seama de nevoia de a asigura fiabilitatea și securitatea, respectiv prin alte mijloace electronice securizate sau printr-un serviciu poștal. În aceste situații, suntem de părere că toate cererile și comunicările se vor transmite prin *mijloacele cele mai rapide pe care statul membru solicitat le-a indicat ca putând fi acceptate*, mijloace identificabile prin accesarea Regulamentului de obținere a probelor din portalul e-justice, secțiunea *Informații de regiuni* și prin selectarea drapelului țării în care se dorește obținerea probelor<sup>9</sup>.

Potrivit Regulamentului nr. 1783/2020, Comisia Europeană este însărcinată cu elaborarea, întreținerea și dezvoltarea viitoare a unui *software de implementare de referință* pe care statele membre îl pot alege să îl aplice drept sistem back-end în locul unui sistem informatic național. Cu ocazia ultimei videoconferințe organizate de Comisia Europeană – *“Judicial training: the right skills to embrace the digitalisation of justice”*, derulată în perioada 26-28 aprilie 2023, au fost prezentate progresele efective și dezideratele Comisiei pentru următorii ani în scopul implementării regulamentelor aplicabile în materie civilă și comercială, așadar și în domeniul obținerii de probe.

*Grosso modo*, aplicația de referință urmează să fie finalizată în a doua parte a anului 2024 și va avea

o interfață prietenoasă, asemănătoare unei căsuțe de email; în cadrul aplicației se vor completa formularele, se va selecta limba în care să fie traduse automat caracterele standard prestabilite ale formularelor, se vor semna electronic și se va aplica sigiliul electronic asupra formularelor, se vor încărca documentele în susținerea cererii și se vor transmite instanței competente solicitate printr-un simplu click. Va exista, totodată, posibilitatea creării mai multor tipuri de utilizatori, respectiv utilizatorul care completează formularele și încarcă documentele, utilizatorul care verifică modalitatea în care au fost completate formularele, precum și utilizatorul care semnează formularele și își dă acordul pentru transmitere.

Nu putem încheia abordarea sistemului informatic descentralizat fără a constata că integrarea acestuia vine cu o provocare specifică legată de protecția datelor cu caracter personal, prelucrarea acestora fiind necesar să fie efectuată în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 679/2016<sup>10</sup>. În acest sens, instanțele au obligația să se asigure că informațiile rămân confidențiale, persoanele au dreptul să fie informate cu privire la utilizarea informațiilor transmise în temeiul Regulamentului, iar datele personale care nu sunt relevante pentru soluționarea unui caz trebuie să fie șterse imediat. Autoritatea competentă potrivit dreptului intern este responsabilă în calitate de *operator* în înțelesul Regulamentului (UE) nr. 679/2016 în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal pe care o efectuează în baza regulamentului în vederea transmiterii cererilor și a altor comunicări între statele membre.

9. [https://e-justice.europa.eu/38581/RO/taking\\_evidence\\_recast](https://e-justice.europa.eu/38581/RO/taking_evidence_recast)

10. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679>

☞ *Sigiliul electronic calificat și semnătura electronică calificată*

Potrivit art. 7 alin. (3) din Regulamentul nr. 1783/2020, în cazul în care *”cererile și comunicările efectuate în temeiul Regulamentului transmise prin intermediul sistemului informatic descentralizat necesită sau conțin un sigiliu ori o semnătură olografă, acestea se pot înlocui cu sigilii electronice calificate sau semnături electronice calificate”*.

Definițiile sigiliului electronic calificat și ale semnăturii electronice calificate se regăsesc în Regulamentul (UE) nr. 910/2014<sup>11</sup>; sigiliul electronic calificat reprezintă *”un sigiliu electronic avansat care este creat de un dispozitiv de creare a sigiliilor electronice calificat și care se bazează pe un certificat calificat pentru sigiliile electronice”*, pe când semnătura electronică calificată înseamnă *”o semnătură electronică avansată care este creată de un dispozitiv de creare a semnăturilor electronice calificat și care se bazează pe un certificat calificat pentru semnăturile electronice”*.

În ceea ce privește semnarea formularelor, fie că este olografă sau electronică, nici noul Regulament european de obținere a probelor nu stabilește persoana care ar trebui să le semneze, revenind dreptului național sarcina stabilirii persoanei sau persoanelor care semnează formularele ulterior completării. În prezent, în țara noastră, semnarea formularelor se face fie de către judecător, fie de către greșier, fie de către greșier și judecător, neexistând o practică unitară.

Folosirea sistemului informatic descentralizat ar putea aduce puțină claritate în ceea ce privește semnarea formularelor, cel puțin la nivelul aceleiași instanțe, prin crearea mai multor tipuri de utilizatori ai aplicației cu roluri bine stabilite – persoana care completează formularele, persoana care le verifică și persoana care le semnează, acești utilizatori putând, în fapt, să fie aceeași persoană sau persoane diferite.

În lipsa unei prevederi exprese în legislația internă, suntem de părere că semnarea formularelor se va face de către judecător (care dispune întocmirea și verifică modalitatea de întocmire a formularelor) și de către greșier (care le întocmește efectiv), plecând de la premisa că în instanțele din România, cu excepția citațiilor, unor procese-verbale și referate, toate celelalte acte procedurale sunt semnate atât de către judecător, cât și de către greșier: încheieri, adrese către diverse instituții pentru obținerea de informații, de trimitere a dosarului instanței competente sau altui organ cu activitate jurisdicțională, de comisie rogatorie, de solicitare de copii de pe dosarul de executare, de notare litigiu în cartea funciară etc.

✳ *Obținerea de probe prin videoconferință sau prin altă tehnologie de comunicații la distanță*

Potrivit dispozițiilor din preambulul Regulamentului european de obținere a probelor, *”tehnologia modernă de comunicații, de exemplu videoconferința, un mijloc important de simplificare și de accelerare a obținerii de probe, nu este utilizată în prezent la potențialul său maxim”*.

---

11. Art. 3 din Regulamentul (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE.

Cu titlu de noutate, acest subiect este abordat și tratat separat de Regulamentul nr. 1783/2020, care introduce un articol distinct referitor la utilizarea videoconferinței sau a altei tehnologii de comunicare la distanță atunci când se dorește audierea unei persoane care este prezentă în alt stat membru, iar instanța solicită obținerea de probe *in mod direct* în conformitate cu articolul 19, cu condiția ca respectiva tehnologie să fie la dispoziția instanței<sup>12</sup> și utilizarea unei astfel de tehnologii să fie considerată adecvată în circumstanțele specifice ale cauzei.

În situația expusă anterior, întrucât obținerea de probe efectuată în mod direct prin utilizarea videoconferinței sau a altei tehnologii de comunicare la distanță se va face de către instanța solicitantă în conformitate cu legislația proprie, este nevoie de o autorizare din partea organismului central sau autorității competente din statul membru solicitat, obținerea probelor realizându-se de la distanță, în condițiile stabilite de autoritatea statului membru solicitat. Obținerea probelor în acest caz va fi realizată în mod direct prin *videoconferință sau prin altă tehnologie de comunicații la distanță* de către un membru al personalului judiciar sau de către oricare altă persoană, cum ar fi un expert care este desemnat în conformitate cu dreptul statului membru al instanței solicitante și *doar pe bază voluntară, fără a se recurge la măsuri coercitive*. În baza acestui raționament, la audierea unei persoane în mod direct, instanța solicitantă trebuie să informeze persoana respectivă că obținerea de probe are loc pe bază voluntară.

Pe lângă circumstanța în care instanța solicitantă obține direct probele prin videoconferință în statul

solicitat, mai există cazul în care *instanța solicitantă poate cere instanței solicitate* să utilizeze o anumită tehnologie de comunicații pentru obținerea de probe, în special utilizarea videoconferinței sau teleconferinței, caz în care videoconferința le permite reprezentanților instanței solicitante să fie ”prezenți” online sau să participe la administrarea probei, în condițiile stabilite de instanța solicitată. În practica judiciară s-a pus întrebarea dacă, în cazul audierii unei persoane, judecătorul desemnat de instanța solicitată, care are rolul de *dominus litis*, este limitat să adreseze întrebările pregătite în prealabil și transmise de instanța solicitantă sau poate să adreseze și întrebări suplimentare care ar decurge în mod natural din faptele prezentate pe parcursul audierii. Suntem de părere că răspunsul nu poate fi decât în sensul în care judecătorul desemnat de instanța solicitată, în calitatea sa de judecător european, nu ar trebui să fie limitat să citească mecanic întrebările formulate în prealabil în vederea audierii, ci ar trebui să poată să reacționeze la situațiile care decurg din administrarea probei și să adreseze propriile întrebări în vederea stabilirii cu exactitate a circumstanțelor.

O altă chestiune care nu este încă unanim abordată de practica judiciară este legată de utilizarea videoconferinței și posibilitatea unei instanțe de a audia o persoană în mod direct într-o altă țară, fără să recurgă la prevederile și formularele prevăzute de Regulamentul nr. 1783/2020, ci bazându-se exclusiv pe legislația sa națională. Dezbaterea a apărut odată cu interpretarea oferită de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în cauza *Maurice Robert Josse Marie Ghislain Lippens și alții împotriva Hendrikus Cornelis Kortekaas și alții*<sup>13</sup>, potrivit căreia dispozițiile Regulamentului european privind obținerea

12. Lista instanțelor statelor membre care sunt dotate cu echipamente pentru videoconferință se poate face prin accesarea drapelului pentru fiecare țară în parte - [https://e-justice.europa.eu/319/RO/facilities\\_in\\_eu\\_countries](https://e-justice.europa.eu/319/RO/facilities_in_eu_countries)

13 <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-170/11&language=EN>



de probe trebuie interpretate în sensul că instanța competentă a unui stat membru care dorește să audieze ca martor o parte care are reședința în alt stat membru are posibilitatea, pentru a efectua o astfel de audiere, să citeze această parte pentru a se prezenta în fața sa în vederea audierii în conformitate cu legislația proprie. În consecință, dacă o instanță a unui stat membru poate pur și simplu să aplice dreptul național în locul Regulamentului european privind obținerea de probe și să citeze o persoană pentru a se prezenta direct în fața sa pentru a fi audiată, se ivește în mod normal întrebarea dacă o instanță națională a unui stat membru poate să stabilească o audiere a unei persoane care se află în alt stat membru, prin intermediul videoconferinței, fără a recurge la prevederile Regulamentului nr. 1783/2020.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu a fost sesizată până acum cu o întrebare preliminară asupra acestei situații, deși în cauza *ProRail BV împotriva Xpedys NV și alții*<sup>14</sup> se face vorbire despre posibilitatea ca un act de cercetare încredințat unui expert să fie efectuat pe teritoriul altui stat membru fără ca o instanță să fie obligată să recurgă la mijlocul de obținere a probelor prevăzut de Regulamentul european privind obținerea de probe; necesitatea unei clarificări din partea Curții de Justiție a Uniunii Europene a provenit din faptul că un expert, considerat a fi "brațul extins al judecătorului", care trebuie să se deplaseze pe teritoriul altui stat membru pentru a efectua expertiza care i-a fost încredințată, poate, în anumite împrejurări, ca prin activitatea sa, derulată în numele unei instanțe a unui alt stat membru, să aducă atingere autorității publice a statului membru în care trebuie să se desfășoare obținerea de probe, mai ales atunci când

este vorba despre o expertiză efectuată în locuri care au legătură cu exercitarea autorității publice sau în locuri în care accesul sau o altă intervenție sunt, în temeiul legislației statului membru în care este efectuată proba, interzise sau nu sunt permise decât persoanelor autorizate.

Revenind la chestiunea dezbătută, chiar și față de hotărârea surprinzătoare a Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată în cauza *ProRail BV împotriva Xpedys NV și alții*, considerăm că trebuie manifestată prudență în folosirea videoconferinței pentru a audia o persoană în mod direct într-o altă țară în vederea evitării creării unor tensiuni la nivelul suveranității Statelor Membre. Nu putem neglija faptul că, în acest caz, judecătorul național dintr-un stat membru ar efectua acte de procedură întemeiate pe legislația statului său membru, dar pe teritoriul unui alt stat membru, or, astfel cum Regulamentul privind obținere de probe prevede, o astfel de administrare de probe se poate realiza doar dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 19 din Regulament (cererea privind obținerea directă de probe), modalitate ce prezintă și avantajul de a obține sprijin tehnic de la autoritățile statului membru solicitat.

Nu în ultimul rând, tot cu titlu de noutate, pentru a întări importanța obținerii probelor prin intermediul videoconferinței și pentru a scurta timpul de transmitere a datelor prealabile necesare, pe lângă formularele de cerere specifice (*formularul A – Cererea de obținere de probe și formularul L – Cererea de obținere directă de probe*), Regulamentul nr. 1783/2020 face trimitere la un formular nou, suplimentar, respectiv *formularul N*, care oferă instanțelor implicate în obținerea probelor

---

14. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-332/11&language=EN>

prin videoconferință posibilitatea să își comunice reciproc datele tehnice necesare pentru organizarea videoconferinței, respectiv: ISDN, IP, numărul de telefon al sălii instanței, data și ora conectării, data și ora pentru testarea conectării, persoana de contact și numărul de telefon pentru testarea conexiunii sau pentru furnizarea de asistență tehnică, informații privind interpretarea, precum și cu privire la înregistrarea sau neînregistrarea obținerii de probe.

Conchidem acest subiect cu îndemnul transmis de CEPEJ în ”*Guidelines on videoconferencing in judicial proceedings (2021)*”<sup>15</sup>, potrivit căruia statele membre *trebuie* să se asigure că folosirea videoconferinței în cadrul procedurilor judiciare nu aduce atingere dreptului la un proces echitabil și îndeplinește cerințele Convenției pentru protecția persoanelor în ceea ce privește prelucrarea automată a datelor cu caracter personal.

### III. Concluzii

Digitalizarea justiției este abia la început și reprezintă un deziderat pe termen lung, oferind avantajul că instrumentele digitale pot contribui la o automatizare și accelerare a procedurilor în fața instanțelor judecătorești. Deși viziunea țării noastre asupra digitalizării poate părea una rigidă, este necesar să acceptăm schimbările, să ne adaptăm acestora și să îmbrățișăm inteligența artificială și toate beneficiile sale.

Nu putem încheia acest articol fără a trage și un semnal de alarmă cu privire la riscurile care pot decurge din folosirea necorespunzătoare sau pur formalistă a tehnologiilor de comunicații la distanță, fără respectarea

garanțiilor pentru un proces echitabil prevăzute de art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului; astfel cum rezultă chiar dintr-o hotărâre recentă a Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Xavier Lucas împotriva Franței*<sup>16</sup>, din 9 iunie 2022, folosirea tehnologiilor de comunicații *nu trebuie să impună părților o sarcină disproporționată, care să aducă atingere echilibrului între preocuparea legitimă de a asigura respectarea formalităților de sesizare a instanțelor și dreptul de acces la o instanță.*

Concluzionăm cu reflecția asupra ideii că digitalizarea justiției implică, în primul rând, o dezvoltare a tradiționalului, urmată de o *reînvățare* a metodelor și tehnologiilor ce pot fi prodigioase pentru domeniul juridic. Deși Comisia europeană a făcut pași timizi în acest sens, evidențiem în special necesitatea însușirii abilităților și aptitudinilor digitale de către profesioniștii dreptului - judecători, procurori, personal auxiliar și alți practicieni, în vederea adaptării sarcinilor lor esențiale la mediul digital pentru a crea premisele unui justiții eficiente, accesibile și imparțiale, în acord cu drepturile și libertățile celor care urmăresc să li se facă dreptate.

#### **Cuvinte-cheie**

*digitalizare, obținere de probe, Regulamentul 1783/2020, sistem informatic descentralizat, cooperare, materie civilă și comercială, videoconferință*

#### **Key words**

*digitalisation, taking of evidence, Regulation No. 1783/2020, decentralised IT system, cooperation, civil and commercial matters, videoconferencing*

15. <https://edoc.coe.int/en/efficiency-of-justice/10706-guidelines-on-videoconferencing-in-judicial-proceedings.html>

16. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-217615%22%5D%7D>

## Modificarea artificială a gradului de complexitate a cauzelor prin completarea deficitară sau necompletarea anumitor câmpuri din sistemul ECRIS

Alin Georgian Bordea, grefier  
formator al Școlii Naționale de Grefieri<sup>1</sup>

### Rezumat

*Articolul de față își propune să evidențieze câteva situații prin care îndeplinirea defectuoasă a atribuțiilor de serviciu de către personalul auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor judecătorești poate conduce la influențarea, în mod indirect, a repartizării aleatorii a cauzelor, prin scăderea sau creșterea artificială a complexității dosarelor aflate pe rolul completelor de judecată.*

### Abstract

*The article aims to highlight several situations in which the flawed fulfilment of the working attributions by court clerks may indirectly have an impact on random case-allocation by artificially decreasing or increasing the level of complexity of pending cases.*

Sistemul ECRIS<sup>2</sup> a fost implementat în România într-o perioadă marcată de o profundă reformă a sistemului judiciar românesc, devenind unul dintre mijloacele cele mai importante de gestionare electronică a dosarelor înregistrate pe rolul instanțelor judecătorești.

Strategia de reformă a sistemului judiciar pentru perioada 2005 - 2007 și Planul de acțiune pentru implementarea Strategiei de reformă a sistemului judiciar pentru perioada 2005 - 2007 au fost aprobate prin Hotărârea nr. 232 din 30 martie 2005 a Guvernului României.

Una dintre măsurile cuprinse în Planul de acțiune pentru îndeplinirea obiectivului privind optimizarea modului de alocare a resurselor umane din sistemul judiciar a vizat stabilirea gradului de complexitate a cauzelor, a perioadelor de timp alocate acestora și a volumului de activitate optimă a magistratului, ținându-se cont, totodată, de o altă prioritate majoră a Strategiei, și anume asigurarea imparțialității și transparenței în realizarea actului de justiție, garantate în mod efectiv prin introducerea unui criteriu obiectiv de distribuire

---

1. Personal de instruire propriu în cadrul Departamentului de formare profesională continuă, formator la disciplina ECRIS pentru instanțe – specializarea ECRIS civil.

2. În Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea nr. 3243 din 22 decembrie 2022 a Consiliului Superior al Magistraturii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1254 din 27 decembrie 2022, nu mai este folosită terminologia de „aplicația ECRIS”, ci „sistemul ECRIS”.

a dosarelor spre soluționare, respectiv repartizarea aleatorie a cauzelor.

Sistemul de distribuire aleatorie a cauzelor a devenit funcțional în toate instanțele din țară începând cu luna martie 2005 (în mod informatizat sau manual – prin folosirea metodei ciclice).

Chiar dacă vorbim despre noțiuni diferite – sistem de stabilire a gradelor de complexitate a cauzelor și sistem de distribuire aleatorie a cauzelor –, între aceste două noțiuni există o strânsă legătură, repartizarea aleatorie a unei cauze făcându-se, într-adevăr, după un sistem complex și diferit, dar având la bază anumite variabile rezultate în urma aplicării sistemului de calcul a complexității cauzelor deja înregistrate pe rolul unui anumit complet de judecată. Cu alte cuvinte, la momentul când grefierul desemnat cu repartizarea aleatorie a cauzei acționează comanda „Repartizare aleatorie”, sistemul ECRIS, are în vedere complexitatea dosarului respectiv, dar și complexitatea tuturor dosarelor înregistrate pe rolul tuturor completelor de judecată disponibile pentru repartizarea aleatorie, așa-numita „încărcătură pe complet”.

Astfel cum este stipulat în Hotărârea nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecatori a Consiliului Superior al Magistraturii<sup>3</sup>, complexitatea unui dosar în sistemul ECRIS se stabilește prin îmbinarea unei componente fixe cu o componentă variabilă.

*Componenta fixă este dată de obiectul principal, complexitatea acestuia fiind o valoare întreagă între 1 și 10 puncte, care se stabilește la fond și se păstrează fixă pentru toate stadiile procesuale.*

*Componenta variabilă se referă la obiectele secundare, numărul părților, numărul volumelor dosarului. În cadrul*

*algoritmului de calcul a gradului de complexitate pe dosar, aplicația ECRIS adăunează complexității inițiale determinate în funcție de obiectul principal procente prestabilite raportate la numărul părților, obiectele secundare, respectiv la numărul volumelor pe dosar. Procesul de adiționare se finalizează la momentul închiderii documentului final.*

Prin Hotărârea nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecatori a Consiliului Superior al Magistraturii a fost modificată ecuația de calcul al gradului de complexitate pe dosar:

- prin creșterea procentului de adiționare pentru obiectele secundare, de la 10% la 50%;
- prin creșterea procentului de adiționare pentru mai mult de două părți, de la 5% la 10%;
- prin luarea în considerare a martorilor ca nou criteriu de adiționare, adiționarea cu 10% având loc pentru diferența ce depășește numărul minim de 10 martori;
- prin luarea în considerare a căilor de atac declarate ca nou criteriu de adiționare.

**Noua formulă de calcul a gradului de complexitate pe dosar este următoarea:**

***[complexitatea obiectului principal]+[(complexitatea obiectelor secundare) x 50%]+[(complexitatea obiectului principal) x (numărul părților) x 10%]+[(complexitatea obiectului principal) x (numărul volumelor) x 20%]+[(complexitatea obiectului principal) x (numărul martorilor ce depășește minimul de 10) x 10%].***

***În cazul căilor de atac, la complexitatea preluată de la instanțele care au pronunțat hotărârea atacată se va adiționa 20% x numărul apelurilor/recursurilor (minim două).***

3. Publicată pe site-ul oficial al Consiliului Superior al Magistraturii: <http://old.csm1909.ro/csm/index.php?cmd=0301&tc=s>



**Registre / Rapoarte**

REGISTRE	
1. Registrul general	10. Registrul de evidență a autorizațiilor de interceptare și înregistrare audio sau video
2. Opis alfabetic	11. Registrul de evidență a căilor de atac
3. Registrul informativ	12. (Redactor) Registrul de evidență a redactării hotărârilor
4. Registrul de termene	12a. (Mandate) Registrul de evidență a mandatelor
5. Condicta ședințelor de judecată	13. Registrul de evidență și punere în executare a hotărârilor penale
6. Registrul măsurilor de prevenire luate în cursul urmăririi penale	13a. Registrul de evidență și punere în executare a încheierilor penale pronunțate în recurs
7. Registrul măsurilor de prevenire luate în cursul judecății (fond)	13b. Registrul de amânare a executărilor
7a. Registrul măsurilor de prevenire luate în cursul judecății (recurs)	14. Registrul de valori și corpuri delictive
8. Registrul de evidență a autorizațiilor de percheziție domiciliară date de judecător în cursul urmăririi penale	15. Registrul de evidență pentru practica controlului judiciar la nivelul curților
9. Recurs în interesul legii	

RAPOARTE		
Rapoarte standard	Rapoarte ad-Hoc	Rapoarte locale
1. Evidența expedierii citațiilor și a primirii dovezilor de citare	1. Referitoare la dosare	<b>Lista rapoartelor locale</b>
2. Evidența expedierii comunicărilor și a primirii dovezilor de comunicare	2. Referitoare la documente	
3. Executări civile	3. Referitoare la părți din dosare	
4. Executări penale	4. Referitoare la participanții din dosare	
5. Circuit intern al dosarelor	5. Referitoare la personal	
6. Raport referitor la documentele din dosar	6. Referitoare la activitate	
7. Raport dosare duplicate	7. Referitoare la soluționate	
8. Raport localizare dosare	8. Referitoare la termene	
9. Raport dosare uitate	9. Referitoare la taxe	
	<b>Rapoarte ad-Hoc salvate</b>	

Hotărârea nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecătoria a Consiliului Superior al Magistraturii are meritul de a fi îndreptat o serie de neajunsuri privind calculul gradului de complexitate pe dosar, însă implementarea în sistemul ECRIS a noului algoritm de calcul a avut loc abia în decursul anului 2022, începând cu pachetul de actualizări ECRIS V4.5.1.63.

Este de menționat că Hotărârea nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecătoria a Consiliului Superior al Magistraturii nu a fost transpusă integral în sistemul ECRIS. De pildă, art. I pct. 6 nu a fost transpus în integralitate în aplicația ECRIS, în sensul că până la acest moment nu au fost găsite modalități tehnice de adaptare a sistemului ECRIS astfel încât să poată fi înregistrate mai multe obiecte principale în același dosar.

În cele ce urmează o să prezentăm câteva situații

în care complexitatea dosarului în sistemul ECRIS este influențată de modul în care grefierii din cadrul instanțelor judecătorești își îndeplinesc atribuțiile de serviciu.

## 1. Evidențierea corectă a părților în sistemul ECRIS

Numărul părților înregistrate în dosar este o componentă variabilă din formula de calcul a gradului de complexitate pe dosar, astfel că introducerea cu acuratețe a părților în aplicația ECRIS este esențială. Din cuprinsul Hotărârii nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecătoria a Consiliului Superior al Magistraturii rezultă că sistemul ECRIS calculează/recalculează complexitatea dosarului pentru mai mult de două părți:

***[(complexitatea obiectului principal) x (numărul părților) x 10%].***

Din păcate, încă este frecvent modul defectuos de lucru privind înregistrarea unei noi adrese pentru o parte în sistemul ECRIS. Această modalitate de lucru a făcut obiectul unei probleme de practică neunitară tratată în Catalogul de practică neunitară al Școlii Naționale de Grefieri<sup>4</sup>, ocazie cu care formatorii Școlii au ajuns la concluzia că „Introducerea aceleiași părți de mai multe ori în aplicație, în situația în care aceasta prezintă două adrese distincte, va duce la creșterea artificială și nereală a complexității pentru acel dosar, statistica fiind viciată cu privire la complexitatea cumulată a completului de judecată, încărcătura acestuia, respectiv încărcătura instanței”.

Perpetuarea acestui mod de lucru defectuos în sistemul ECRIS a fost posibilă și din cauza faptului că până nu de mult exista posibilitatea adăugării aceleiași părți de mai multe ori într-un dosar, fără influențarea complexității acestuia, câtă vreme utilizatorul sistemului ECRIS nu proceda la modificarea numărului de părți din cadrul dosarului de la secțiunea „Inf. generale”.

În prezent, sistemul ECRIS modifică în mod automat numărul de părți din meniul „Inf. generale” dacă grefierul procedează în mod greșit la adăugarea unei părți (dublarea unei părți) din meniul „Părți”.

#### **Cu titlu de exemplu<sup>5</sup>:**

Să presupunem că la instanță a fost înregistrat un dosar de fond ce vizează două părți. Complexitatea dosarului este de 28 de puncte. Dacă introducem o nouă parte (prin dublarea reclamantului) complexitatea dosarului crește de la 28 la 30 de puncte. Dacă în același dosar introducem din nou o parte, complexitatea crește

cu încă un punct, de la 30 la 31, iar pentru o a treia parte introdusă în mod eronat complexitatea dosarului crește cu încă un punct, de la 31 la 32 de puncte.

Pentru a observa consecințele nefaste ale unui asemenea mod de lucru, vom presupune că grefierul procedează în același fel de fiecare dată când într-un dosar există cel puțin o parte care și-a ales o adresă de corespondență, presupunând încă o dată că în 20 de dosare dintr-o medie de 40 de dosare/ședință a fost dublat reclamantul/pârâtul, rezultând astfel că, în mod fictiv, complexitatea cumulată a dosarelor aferente ședinței de judecată respective a crescut cu 20 de puncte (deși am observat anterior că atunci când am crescut numărul de părți de la 2 la 3 complexitatea a crescut cu 2 puncte).

Mergând și mai departe: 20 de puncte x 2 ședințe într-o lună = 40 de puncte complexitate; 40 de puncte complexitate/lună x 12 luni = 480 de puncte, care ar reprezenta aproximativ 17 dosare similare cu cel pe care l-am menționat în acest exemplu.

Dacă aplicăm calculul de mai sus la 5 din 20 de completuri ale instanței vom avea o complexitate artificial crescută echivalentă a 85 de noi dosare la nivelul instanței (similare cu cel din exemplul nostru).

## **2. Evidențierea corectă a participanților în sistemul ECRIS**

Pornim discuția legată de evidențierea participanților în sistemul ECRIS reamintind faptul că prin Hotărârea nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecătoria a Consiliului Superior al Magistraturii a fost modificată formula de calcul a complexității pe dosar prin luarea în considerare a martorilor ca nou criteriu de adiționare.

4. [http://www.grefieri.ro:808/?page\\_id=14094#1](http://www.grefieri.ro:808/?page_id=14094#1)

5. Simularea a fost realizată pe versiunea de test a sistemului ECRIS din cadrul Școlii Naționale de Grefieri.

Din punct de vedere tehnic, persoana care înregistrează martorii la dosar nu trebuie să urmeze alți pași suplimentari, pe lângă introducerea efectivă a datelor în sistemul ECRIS.

#### **Cu titlu de exemplu<sup>6</sup>:**

Într-un dosar înregistrat la instanța de fond având o complexitate de 26 de puncte, așa cum era previzibil, abia după ce am introdus cel de-al 11-lea martor complexitatea cauzei a crescut la 27 de puncte, iar apoi la 28 de puncte, când am introdus cel de-al 12-lea martor.

Am constatat anterior că martorii sunt singurii participanți la proces care ar putea influența complexitatea pe dosar, în cazul în care numărul acestora depășește valoarea 10.

În Catalogul de practică neunitară – ECRIS civil al Școlii Naționale de Grefieri sunt consemnate două probleme de practică neunitară relevante pentru discuția noastră privind evidențierea corectă a participanților în sistemul ECRIS.

Prima problemă la care facem referire a vizat modul în care intervenienții ar trebui introduși în aplicația ECRIS (de la secțiunea „Părți” sau de la secțiunea „Participanți”). În acest caz, formatorii Școlii au reținut că ”(...) *înregistrarea titularului cererii în categoria părților anterior admiterii în principiu nu este în concordanță cu dispozițiile procedurale*”, astfel că „*la data formulării cererii se impune ca titularul să fie înregistrat la categoria participanți*” și abia în măsura în care „(...) *o astfel de cerere este admisă în principiu, solicitantul dobândește calitatea de parte, ceea ce impune înscrierea lui la rubrica corespunzătoare din ECRIS*”.

Având la îndemână toate informațiile de mai sus, inclusiv cele de la punctul 1, putem concluziona că introducerea în sistemul ECRIS a intervenienților la rubrica „Părți” înainte de admiterea în principiu a cererii de intervenție forțată sau voluntară, pe lângă faptul că nu este în concordanță cu dispozițiile procedurale, atrage după sine și creșterea artificială a complexității pe dosar.

Cu toate acestea, nu putem să nu menționăm argumentul celor care susțin că este firesc să crească complexitatea cauzei atunci când există o cerere de intervenție voluntară sau forțată, pentru că judecătorul este obligat să o analizeze și să se pronunțe asupra acesteia, aspect de natură să crească în mod real complexitatea cauzei.

Credem că rezolvarea definitivă a acestei dispute s-ar afla în regândirea formulei de calcul a complexității pe dosar, prin adăugarea în această formulă a unei noi variabile care să țină cont, de exemplu, de tipul de participant „Terț Intervenient” de la secțiunea „Participanți”, în sensul că procentul de adăunare în cazul acestui tip de participant să reprezinte jumătate din procentul de adăunare în cazul introducerii unei părți.

Concret, am putea adăuga la formula de calcul a complexității pe dosar aprobată prin Hotărârea nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecatori a Consiliului Superior al Magistraturii și următoarea variabilă: ***[(complexitatea obiectului principal) x (numărul „Terț Interesat”) x 5%]***.

Plecând de la această propunere, ne vom îndrepta atenția asupra celei de-a doua probleme de practică neunitară la care am făcut trimitere anterior și care a fost reținută în Catalogul de practică neunitară –

---

6. Simularea a fost realizată pe versiunea de test a sistemului ECRIS din cadrul Școlii Naționale de Grefieri.

ECRIS civil al Școlii Naționale de Grefieri – momentul înregistrării în sistemul ECRIS a obiectului secundar în cazul cererilor de intervenție.

Concluzia formatorilor Școlii cu privire la această problemă de practică neunitară a fost în sensul că *„obiectul cererii de intervenție va fi introdus în aplicația ECRIS la secțiunea „Obiect secundar” după ce aceasta a fost admisă în principiu”*.

Formatorii Școlii au mai reținut că *„Analiza cererii de intervenție și a admisibilității în principiu presupune o activitate judiciară concretizată în comunicarea cererii și a înscrisurilor, citarea părților și a intervenienților, precum și punerea în discuție a cererii de intervenție. Cu toate acestea, instanța nu se consideră investită cu judecarea și pronunțarea unei soluții pe fondul cererii de intervenție, astfel încât să se justifice creșterea complexității dosarului prin introducerea în aplicația ECRIS a obiectului secundar”*.

O soluție ar fi, și de această dată, modificarea formulei de calcul a complexității pe dosar luându-se totuși în considerare faptul că judecătorul dispune măsuri cu privire la cererea de intervenție (de exemplu: comunicarea cererii și punerea acesteia în discuție).

Concret, am putea adăuga la formula de calcul a complexității pe dosar aprobată prin Hotărârea nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii și următoarea variabilă – în completarea propunerii făcute mai sus:

***[(complexitatea obiectelor secundare – cerere intervenție) x (numărul „Tert Interesat”) x 5%]***.

O altă posibilitate ar fi reducerea la jumătate a punctajului acordat pentru obiectele secundare, iar din punct de vedere tehnic s-ar putea implementa un nou câmp/bifă la secțiunea „Obiect secundar”. De exemplu: „Este acesta obiectul cererii de intervenție – DA sau NU”. Dacă am bifa DA, atunci punctajul

ar fi redus la jumătate. Dacă s-ar admite în principiu cererea de intervenție, atunci s-ar putea reveni în interfața „Info. generale” – „Obiect secundar” și am putea schimba bifa pentru „NU” și s-ar acorda în integralitate punctajul aferent tipului de obiect.

### **3. Evidențierea corectă a obiectelor secundare ale dosarului în sistemul ECRIS**

Deja am făcut mai multe trimiteri la acest subiect, astfel că nu rămâne decât să încercăm să punem informațiile într-o imagine de ansamblu.

Vom începe prin a reda în extras formula de calcul a complexității pe dosar care se referă în mod explicit la obiectele secundare – ***[complexitatea obiectului principal]+[(complexitatea obiectelor secundare) x 50%]*** – și vom continua prin a face o altă precizare importantă, în sensul că la momentul publicării acestui articol sistemul ECRIS nu permite înregistrarea pentru acel dosar a mai multor obiecte principale dar, în schimb, oferă această posibilitate tehnică în cazul obiectelor secundare. De asemenea, trebuie să arătăm și faptul că există un nomenclator prin care sunt stabilite punctele de complexitate pentru obiectele principale/secundare, acesta suportând mai multe modificări de-a lungul anilor.

Din formula de calcul a complexității pe dosar observăm că obiectele secundare au o pondere destul de mare în adăugarea complexității dosarului, ceea ce înseamnă că introducerea cu acuratețe a acestora este de o importanță majoră.

Potrivit art. 94 alin. (9) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești: *(9) Stabilirea obiectului cauzei se face, de regulă, de către un grefier cu studii superioare, sub coordonarea unui judecător. După stabilirea numărului din sistemul ECRIS, dosarele se predau personalului responsabil cu efectuarea*



*repartizării aleatorii, având atașate dovezile privind modul în care au fost transmise.*

Cu alte cuvinte, grefierul desemnat cu stabilirea obiectului cauzei (deseori același grefier este și cel care se ocupă de repartizarea aleatorie a dosarului) trebuie să acorde o atenție deosebită cererilor de chemare în judecată pe care le înregistrează, astfel încât datele introduse în sistemul ECRIS să corespundă întocmai cu realitatea, iar atunci când are dubii să se consulte cu judecătorul desemnat a coordona activitatea de registratură.

Considerăm că o verificare suplimentară referitoare la corectitudinea introducerii în dosar a obiectelor cauzei trebuie să fie făcută și de către judecătorul care verifică cererea de chemare în judecată (cererea de apel/recurs), iar în cazul în care observă că nu sunt introduse toate obiectele secundare ale dosarului să dispună grefierului registrator sau grefierului de ședință, în funcție de practica instanței, să introducă obiectele secundare care lipsesc.

De asemenea, este important ca personalul implicat în stabilirea obiectului cauzei să nu adauge mai multe obiecte secundare decât s-ar impune, pentru că orice modificare ar afecta complexitatea dosarelor.

#### **Cu titlu de exemplu<sup>7</sup>:**

Dacă într-un dosar de fond cu o complexitate de 13 puncte am adăuga un obiect secundar „pretenții”, atunci complexitatea dosarului ar ajunge la 17 puncte.

Dacă presupunem că în același dosar am avea o cerere reconvențională și s-ar dispune de către instanță adăugarea unui nou obiect secundar „pretenții”, atunci complexitatea dosarului ar ajunge de la 17 puncte la 21 de puncte.

Am folosit acest exemplu pentru a evidenția că prin Hotărârea nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecătoria a Consiliului Superior al Magistraturii a fost crescută ponderea de adăugare pentru obiectele secundare de la 10% la 50%, dar și pentru a arăta că în urma acestei hotărâri s-a adaptat sistemul ECRIS în așa fel încât, în prezent, pentru același dosar pot fi înregistrate mai multe obiecte secundare cu denumire identică.

#### **4. Evidențierea corectă a numărului de volume ale dosarului în sistemul ECRIS**

Reținem că potrivit art. 95 alin. (5) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, dosarele se pot forma în două sau mai multe volume, iar fiecare volum are, de regulă, un număr de 200 de file.

Când vorbim de evidențierea corectă a numărului de volume ale unui dosar în aplicația ECRIS trebuie să abordăm acest subiect din două perspective.

În primul rând, numărul volumelor unui dosar reprezintă o componentă variabilă din formula de calcul a gradului de complexitate pe dosar, astfel că evidențierea cu acuratețe a volumelor în aplicația ECRIS este semnificativă. Din cuprinsul Hotărârii nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecătoria a Consiliului Superior al Magistraturii rezultă că sistemul ECRIS calculează/recalculează complexitatea dosarului și în funcție de numărul volumelor unui dosar, respectiv **[(complexitatea obiectului principal) x (numărul volumelor) x 20%]**.

În al doilea rând, evidențierea corectă a numărului de volume în aplicația ECRIS are o mare utilitate

---

7. Simularea a fost realizată pe versiunea de test a sistemului ECRIS din cadrul Școlii Naționale de Grefieri.

practică, în sensul că ajută personalul instanței (judecător, greșier, greșier arhivar, greșier registrator) să aibă o viziune clară asupra existenței fizice a numărului de volume ale unui dosar.

Întorcându-ne la problema de ansamblu ce vizează completarea cu acuratețe a numărului de volume ale dosarului în sistemul ECRIS, putem spune că în practica instanțelor s-a observat omiterea actualizării numărului de volume ale dosarelor, practică de natură a afecta în mod negativ gradul de complexitate a cauzelor în ECRIS.

În plus față de cele de mai sus, trebuie să supunem atenției și un alt mod de lucru deloc recomandat, de a completa la secțiunea „Număr volume” și numărul dosarelor asociate create ca urmare a formulării unor cereri în cadrul unui dosar (de exemplu: cerere de reexaminare, cerere de acordare ajutor public judiciar, cerere recuzare, soluționare declarație abținere, cerere îndreptare eroare materială).

Așa cum am menționat anterior, acest mod de completare a sistemului ECRIS este contraindicat, pentru că în mod automat sistemul înregistrează dosarul asociat la rubrica „1.d. Dosare asociate/ versionate” tocmai pentru a exista o evidență clară în ceea ce privește dosarul respectiv. Un argument în plus și mult mai relevant în susținerea celor de mai sus îl găsim în cuprinsul art. 97 alin. (3) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, care stipulează că „Pentru cererile prevăzute la alin. (1) se pot crea, la momentul formulării acestora, dosare asociate care nu se contabilizează din punct de vedere

*statistic*”. Din punctul nostru de vedere, este cât se poate de clar că această dispoziție a fost adăugată tocmai pentru ca statisticile instanțelor să nu fie alterate, iar complexitatea dosarelor să nu fie influențată în acest fel.

O situație particulară găsim și în cazul instanțelor de control judiciar. De exemplu, dacă la instanța de fond a fost înregistrat un dosar care avea 4 volume la momentul pronunțării hotărârii, la unele instanțe de control judiciar dosarul o să figureze ca având un singur volum, iar la alte instanțe dosarul o să figureze cu 5 volume (1 volum pentru dosarul din apel și 4 volume pentru dosarul din fond).

Referitor la exemplul de mai sus, în opinia noastră, dosarul din apel ar trebui să figureze cu un singur volum pentru că dosarul de fond este deja preluat de sistemul ECRIS cu un anumit punctaj de complexitate care a avut în vedere și numărul de volume ale dosarului de la instanța de fond. Procedând de această manieră, evităm să influențăm în mod artificial complexitatea dosarului din apel.

Pentru a da o notă mai practică subiectului tratat, venim cu un nou **exemplu**<sup>8</sup>:

Să presupunem că a fost înregistrat un dosar de fond care vizează două părți și care are un singur volum. Complexitatea dosarului este de 22 de puncte.

Dacă modificăm câmpul „Nr. de volume” din interfața „Inf. generale” de la 1 la 2, atunci complexitatea dosarului crește de la 22 la 24 de puncte, iar dacă în loc de 2 volume vom trece 3 volume, atunci complexitatea dosarului crește de la 24 la 26 de puncte.

8. Simularea a fost realizată pe versiunea de test a sistemului ECRIS din cadrul Școlii Naționale de Grefieri.

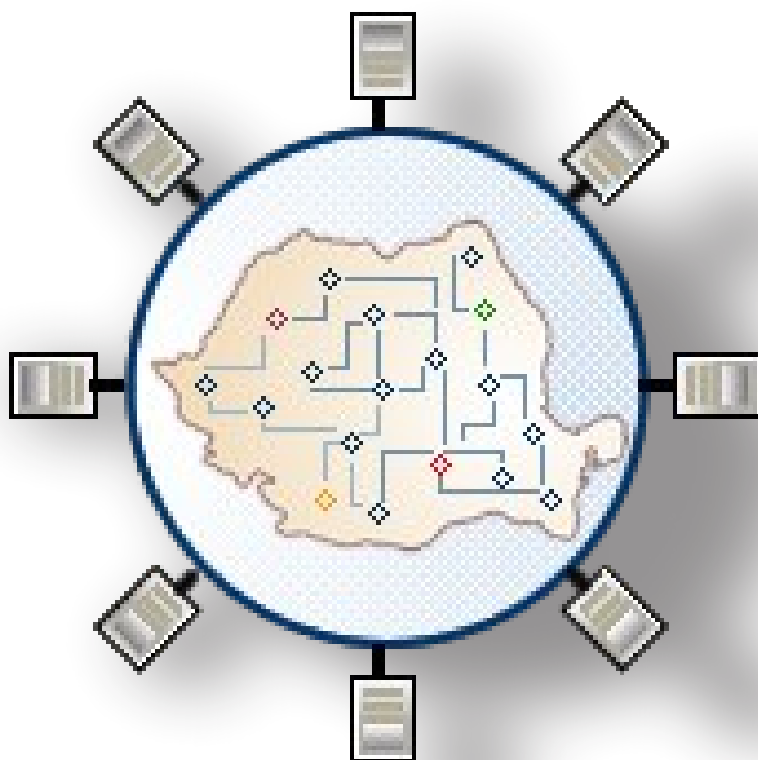
### 5. Evidențierea corectă a numărului căilor de atac în sistemul ECRIS

Una dintre noutățile aduse de Hotărârea nr. 609 din 7 iunie 2016 a Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii este aceea că a fost stabilit un procent de adiționare în funcție de numărul căilor de atac declarate într-un dosar.

Pentru un număr minim de 2 apeluri/recursuri complexitatea pe dosar va fi adiționată cu 20%. Această adiționare afectează dosarele de apel/recurs, fiind imperativ necesar ca acestea să fie înregistrate cu stadiu procesual „Apel/Recurs” din interfața „Înregistrare dosare”.

Potrivit descrierii pachetului de actualizări prin care a fost introdusă noua formulă de calcul a complexității pe dosar, rezultă că algoritmul sistemului ECRIS funcționează după regula: *„Dacă partea care declară cale de atac a mai declarat singură sau împreună cu alte părți o cale de atac, atunci calea de atac nu se consideră a fi unică”*.

Și de această dată este esențială aprecierea pe care o face persoana care înregistrează la dosar căile de atac, pentru că modul în care căile de atac sunt înregistrate va avea consecințe directe în calcularea complexității dosarului de apel/recurs.



**Concluzie:**

Modificarea artificială a gradului de complexitate a dosarului prin completarea deficitară sau necompletarea anumitor câmpuri din sistemul ECRIS poate avea consecințe semnificative asupra repartizării aleatorii a cauzelor în cadrul instanțelor de judecată, dar și asupra sistemului judiciar în ansamblu, putându-se ajunge inclusiv la întârzieri în soluționarea proceselor aflate pe rolul instanțelor din cauza distribuției inadecvate a resurselor umane în cadrul sistemului judiciar.

Considerăm că trebuie să existe un efort susținut din partea instituțiilor competente, a instanțelor judecătorești, dar și din partea judecătorilor și a personalului auxiliar de specialitate pentru reducerea la minimum a situațiilor de natură să afecteze în mod artificial gradul de complexitate a cauzelor. Astfel, se va contribui la asigurarea unui mediu de lucru mai bun pentru toți cei implicați în procesul de înfăptuire a justiției și la soluționarea cauzelor într-un termen optim și previzibil.

***Cuvinte cheie***

*ECRIS, complexitate, repartizare aleatorie a cauzelor, obiect principal, obiect secundar, număr părți, număr volume, martori, cerere apel/recurs*

***Key words***

*ECRIS, complexity, random case-allocation, number of parties, number of volumes, main subject matter of the case, secondary subject matter of the case, witnesses, appeal.*

**Ocrotirea majorului prin consiliere judiciară și tutelă specială**  
(modificări aduse Codului civil și Codului de procedură civilă prin Legea nr. 140/2022)

Paula Cristina Toma, grefier  
formator al Școlii Naționale de Grefieri<sup>1</sup>

**Rezumat**

*Prezentul articol își propune să prezinte măsurile de ocrotire a majorului prin consiliere judiciară și tutelă specială, astfel cum acestea au fost reglementate prin Legea nr. 140 din 17 mai 2022, privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative, dat fiind faptul că dispozițiile legale care reglementau ocrotirea interzisului judecătoresc au fost declarate neconstituționale.*

**Abstract**

*This article aims to approach the protection measures through judicial counselling and special guardianship for persons who have reached the age of majority, as they were regulated by Law no. 140 of May 17 2022 on certain protection measures for persons with intellectual and psychosocial disabilities and the amendment and completion of some regulatory acts, given that the legal provisions governing the protection of the legally incapacitated person were declared unconstitutional.*

La data de 16 iulie 2020, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr. 601/2020 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 88 din 27 ianuarie 2021), prin care a constatat neconformitatea dispozițiilor art. 164 alin. (1) din Codul civil – care stabileau că persoana care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale, urma a fi pusă sub interdicție judecătorească –, cu prevederile constituționale cuprinse în art. 1 alin. (3), art. 16 alin. (1) și art. 50, astfel cum se interpretează potrivit art. 20 alin. (1), și prin prisma art. 12 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

*În esență, instanța română de contencios constituțional a opinat în sensul că “măsura punerii sub interdicție judecătorească reglementată de art. 164 alin. (1) din Codul civil nu este însoțită de suficiente garanții care să asigure respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului. Aceasta nu are în vedere faptul că pot exista diferite grade de incapacitate și nici de diversitatea intereselor unei persoane, nu se dispune pentru o perioadă determinată de timp și nu este supusă unei revizuirii periodice. Orice măsură de ocrotire trebuie să fie proporțională cu gradul de capacitate, să fie adaptată la viața persoanei, să se aplice pentru cea mai scurtă perioadă de timp, să fie*

---

1. Personal de instruire propriu în cadrul Departamentului de formare profesională continuă, formator la disciplina Drept procesual civil

revizuită periodic și să țină cont de voința și preferințele persoanelor cu dizabilități. De asemenea, la reglementarea unei măsuri de ocrotire, legiuitorul trebuie să țină cont de faptul că pot exista diferite grade de incapacitate, iar deficiența mintală poate varia în timp. Lipsa capacității psihice sau a discernământului poate lua diferite forme, spre exemplu, totală/parțială sau reversibilă/irreversibilă, situație care reclamă instituirea unor măsuri de ocrotire adecvate realității și care, însă, nu se regăsesc în reglementarea măsurii interdicției judecătorești. Prin urmare, diferitelor grade de dizabilitate trebuie să le fie atașate grade de ocrotire corespunzătoare, legiuitorul în reglementarea măsurilor juridice trebuind să identifice soluții proporționale. O incapacitate nu trebuie să conducă la pierderea exercițiului tuturor drepturilor civile, ci trebuie analizată în fiecare caz în parte”.

În acord cu dispozițiile Curții Constituționale și în vederea alinierii legislației naționale la exigențele impuse de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007 – ratificată de România prin Legea nr. 221/2010,

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 792 din 26 noiembrie 2010, cu modificările ulterioare –, Parlamentul României a adoptat **Legea nr. 140 din 17 mai 2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative**, publicată în Monitorul Oficial nr. 500 din 20 mai 2022. Prin această lege, legiuitorul a reglementat, printre altele, instituția tutelei speciale și a venit cu două elemente de noutate, precum asistența pentru încheierea actelor juridice și consilierea judiciară.

Consilierea judiciară și tutela specială sunt reglementate, sub aspectul condițiilor de fond, în Codul civil (art. 164-167), iar sub aspectul condițiilor de procedură, în Codul de procedură civilă (art. 936-943).

O persoană majoră care nu se poate îngriji singură de interesele sale din cauza unei deteriorări a facultăților mintale, temporare sau permanente, parțiale sau totale, stabilite în urma evaluării medicale și psihosociale, și care are nevoie de sprijin în formarea sau exprimarea voinței sale poate beneficia de *consiliere judiciară* sau *tutelă specială*, dacă luarea acestei măsuri este necesară pentru exercitarea capacității sale civile, în condiții de egalitate cu celelalte persoane.



### ***Consilierea judiciară***

De măsura consilierii judiciare poate beneficia persoana care suferă de o *deteriorare parțială a facultăților mintale* și este necesar să fie consiliată în mod continuu în exercitarea drepturilor și libertăților ei. Instituirea consilierii judiciare se poate face *numai dacă nu poate fi asigurată o protecție adecvată a persoanei ocrotite prin instituirea asistenței pentru încheierea actelor juridice.*

Întrucât asistența pentru încheierea actelor juridice nu face obiectul analizei noastre, facem doar precizarea că numirea unui asistent se face de către notarul public, la solicitarea majorului care, din cauza unei dizabilități intelectuale sau psihosociale, are nevoie de sprijin pentru a se îngriji de persoana sa, pentru a-și administra patrimoniul și pentru a-și exercita, în general, drepturile și libertățile civile, în condițiile Legii notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, republicată, cu modificările ulterioare, pentru o durată de maximum 2 ani. Asistentul este autorizat să acționeze ca intermediar între majorul care beneficiază de asistență și terțele persoane, fiind prezumat că acționează cu consimțământul majorului în acordarea asistenței.

Revenind asupra măsurii consilierii judiciare, putem afirma că aceasta urmărește atât protejarea persoanei în cauză, cât și protejarea terților, întrucât unele acte încheiate de persoana care beneficiază de măsura consilierii judiciare sunt anulabile sau prestațiile care decurg din acestea pot fi reduse, chiar fără dovedirea unui prejudiciu și chiar dacă la data încheierii lor aceasta ar fi avut discernământ.

Această măsură poate fi dispusă pentru o perioadă care nu poate depăși 3 ani, doar după constatarea deteriorării capacității și/sau psihosociale prin intermediul evaluării medicale și psihosociale.

### ***Tutela specială***

Spre deosebire de consilierea judiciară, o persoană poate beneficia de tutelă specială dacă *deteriorarea facultăților sale mintale este totală și, după caz, permanentă* și este necesar să fie reprezentată în mod continuu în exercitarea drepturilor și libertăților ei.

Instituirea tutelei speciale se poate face numai dacă nu poate fi asigurată o protecție adecvată a persoanei ocrotite prin instituirea asistenței pentru încheierea actelor juridice sau a consilierii judiciare, iar *durata măsurii nu poate depăși o perioadă de 5 ani.* Cu toate acestea, în cazul în care deteriorarea facultăților mintale ale persoanei ocrotite este permanentă, instanța poate dispune prelungirea măsurii tutelei speciale *pentru o durată mai mare, care nu poate să depășească 15 ani.*

### ***Aspecte comune privind consilierea judiciară și tutela specială***

Prin aceeași hotărâre prin care se dispune măsura de ocrotire instanța va numi și persoana care va exercita funcția de tutore de la data rămânerii definitive a hotărârii.

În privința persoanei care poate fi desemnată în calitate de tutore judecătorul va avea în vedere, cu prioritate, persoane apropiate precum soțul, părintele, o rudă sau un afîn, un prieten sau o persoană care locuiește cu cel ocrotit, dacă aceasta din urmă are legături strânse și stabile cu ocrotitul, în stare să îndeplinească această sarcină, ținând seama, după caz, de legăturile de afecțiune, de relațiile personale, de condițiile materiale, de garanțiile morale pe care le prezintă cel chemat să fie numit tutore, precum și de apropierea domiciliilor sau reședințelor. La numirea tutorelui, instanța ia în considerare preferințele exprimate

de cel ocrotit, relațiile sale obișnuite, interesul manifestat cu privire la persoana sa, dar și eventualele recomandări formulate de persoanele apropiate acestuia, precum și lipsa intereselor contrare cu persoana ocrotită.

Tutorele trebuie să îngrijească de cel ocrotit, spre a-i grăbi vindecarea, a-i restaura autonomia, a-i îmbunătăți condițiile de viață și a-i asigura bunăstarea morală și materială, luând în considerare starea lui, abilitățile sale, gradul de incapacitate al acestuia, dar și celelalte circumstanțe în care se găsește.

Tutorele nu are dreptul să împiedice corespondența, relațiile sociale sau alegerea profesiei persoanei ocrotite. Neînțelegerile se soluționează de către instanța de tutelă, cu ascultarea persoanei ocrotite.

De asemenea, tot prin hotărârea prin care a fost instituită consilierea judiciară sau tutela specială, instanța de tutelă stabilește, în funcție de gradul de autonomie al persoanei ocrotite și de nevoile sale specifice, *categoriile de acte pentru care este necesară încuviințarea actelor sale sau, după caz, reprezentarea ei*. Instanța poate dispune ca măsura de ocrotire să privească chiar și numai o categorie de acte sau ca măsura de ocrotire să se refere numai la persoana celui ocrotit sau numai la bunurile sale.

Disponerea măsurii de ocrotire nu aduce nicio atingere capacității celui ocrotit de a încheia actele juridice pentru care instanța a stabilit că nu este necesară încuviințarea ocrotitorului sau, după caz, reprezentarea sa (de ex. acte de conservare sau acte de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent și care se execută pe loc).

Tutorele poate să-l reprezinte pe cel ocrotit chiar și la încheierea unor acte cu caracter strict personal, precum exercitarea drepturilor părintești, acțiuni privitoare la filiație sau adopție, căsătorie, divorț.

Cel pus sub tutelă poate încheia sau modifica o convenție matrimonială doar cu încuviințarea tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă. La cererea tutorelui soțului care beneficiază de consiliere judiciară sau de tutela specială, instanța poate pronunța separația de bunuri, atunci când aceasta este în interesul persoanei ocrotite.

De regulă, părintele plasat sub tutelă specială nu exercită autoritatea părintească asupra copilului său minor, însă păstrează dreptul de a veghea asupra modului de creștere și educare a copilului, precum și dreptul de a consimți la adopția acestuia, cu excepția cazului în care se află în imposibilitatea de a-și manifesta voința din cauza lipsei discernământului.

În privința *locuinței persoanei ocrotite* instanța de tutelă, după ascultarea persoanei ocrotite, luând avizul consiliului de familie și consultând rapoartele de evaluare medicală, psihologică și de anchetă socială, va hotărî dacă cel ocrotit va fi îngrijit la locuința lui, într-un serviciu social sau într-o altă instituție, în condițiile legii. Schimbarea locului îngrijirii celui ocrotit se face cu autoritatea instanței de tutelă, la cererea celui ocrotit, a ocrotitorului său, a serviciului social ori a instituției în care este îngrijit sau a altei persoane abilitate potrivit legii.

Atunci când îngrijirea celui ocrotit nu se poate face la locuința sa, aceasta și mobilierul sunt păstrate la dispoziția sa. Puterea de administrare cu privire la aceste bunuri permite numai încheierea unor contracte de închiriere, care încetează de plin drept, prin derogare de la alte dispoziții legale, la întoarcerea persoanei ocrotite în locuința sa. În cazul în care devine necesar și este în interesul persoanei ocrotite să se dispună de mobilier sau de drepturile cu privire la locuința sa, actul este supus autorizării instanței de tutelă, iar când cel ocrotit este căsătorit va fi ascultat și soțul acestuia.



*Măsura de ocrotire poate înceta* prin moartea celui ocrotit, la expirarea duratei pentru care au fost instituită (cu excepția cazului în care a fost prelungită), prin înlocuirea sau prin ridicarea ei.

### ***Procedura instituirii consilierii judiciare sau a tutelei speciale***

În cazul persoanelor puse sub interdicție judecătorească la data intrării în vigoare a modificărilor aduse de Legea nr. 140/2022, instanțele judecătorești, *din oficiu sau la cerere*, vor *reexamina* aceste măsuri și vor dispune fie înlocuirea măsurii cu una dintre măsurile de ocrotire, fie ridicarea acesteia, în cazul în care motivele pentru care s-a instituit interdicția nu mai persistă sau dacă nu sunt îndeplinite condițiile pentru înlocuire.

Până la data rămânerii definitive a hotărârilor pronunțate ca urmare a reexaminării, cei aflați sub interdicție judecătorească se consideră ca fiind persoane cu privire la care a fost instituită tutela specială.

Reexaminarea din oficiu a măsurilor de punere sub interdicție judecătorească de către instanțele judecătorești se realizează în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a noii legi. Împlinirea acestui termen nu înlătură îndatorirea instanțelor de a reexamina, în continuare, din oficiu, toate măsurile de punere sub interdicție judecătorească. În scopul reexaminării, președinții de instanță vor lua măsuri pentru realizarea inventarului dosarelor în care a fost dispusă măsura punerii sub interdicție judecătorească.

Judecarea cererilor având ca obiect punerea sub interdicție judecătorească aflate pe rolul instanțelor judecătorești la data intrării în vigoare a noii legi se reia, indiferent de stadiul procesual în care acestea se află, în condițiile și cu procedura stabilite de Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, și de Legea nr. 134/2010

privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, astfel cum acestea au fost modificate și completate prin Legea nr. 140/2022. În cazul cererilor aflate în apel, hotărârile prin care acestea au fost soluționate în primă instanță se consideră *desființate de plin drept*, iar *dosarele se transmit de îndată, din oficiu, pe cale administrativă, primei instanțe competente*.

*Instituirea consilierii judiciare sau a tutelei speciale* poate fi cerută de cel care necesită ocrotire, de soțul sau rudele acestuia, de afini, de persoana care locuiește cu el, de către procuror sau de către instituțiile de ocrotire.

Cererea de instituire a consilierii judiciare sau a tutelei speciale cu privire la o persoană va cuprinde, pe lângă elementele prevăzute la art. 194 din Codul de procedură civilă, faptele din care rezultă deteriorarea facultăților sale mintale, precum și dovezile propuse în acest scop, precum și date referitoare la situația familială, socială și patrimonială a persoanei, orice alte elemente privind gradul său de autonomie, precum și numele medicului curant al acesteia, în măsura în care ele sunt cunoscute de reclamant și se va *înainta instanței de tutelă în a cărei circumscripție reclamantul își are domiciliul*.

Un aspect important de reținut este faptul că *instanța de tutelă nu este legată de obiectul cererii și poate institui, în condițiile legii, o măsură de ocrotire diferită de cea solicitată*.

După primirea cererii, președintele completului de judecată va dispune să se comunice celui cu privire la care se solicită instituirea măsurii de ocrotire copii de pe cerere și de pe înscrisurile anexate. Aceeași comunicare se va face și procurorului, atunci când cererea nu a fost introdusă de acesta.

Procurorul va face cercetările necesare, va dispune efectuarea unei evaluări medicale și a uneia psihologice,

stabilind și termenul în care acestea trebuie realizate. De asemenea, procurorul va dispune întocmirea unui raport de anchetă socială de către autoritatea tutelară.

Dacă cel cu privire la care a fost solicitată instituirea măsurii de ocrotire este internat într-o instituție sanitară, se va întocmi un referat de către aceasta. Cu ocazia efectuării evaluării medicale și, după caz, a întocmirii referatului, poate fi solicitat și punctul de vedere al medicului curant al persoanei a cărei ocrotire se cere.

Raportul de evaluare medicală și cel de evaluare psihologică a persoanei a cărei ocrotire se solicită vor cuprinde, după caz, referiri la natura și gradul de severitate al afecțiunii psihice și la evoluția previzibilă a acesteia, la amploarea nevoilor sale și la celelalte circumstanțe în care se găsește, precum și mențiuni privind necesitatea și oportunitatea instituirii unei măsuri de ocrotire.

Încheierea prin care instanța a dispus internarea provizorie nevoluntară a celui a cărei ocrotire se cere este executorie și poate fi atacată numai cu apel, în termen de 3 zile, care curge de la pronunțare pentru cei prezenți și de la comunicare pentru cei lipsă. Apelul se soluționează în termen de 5 zile de la formularea acestuia.

După primirea actelor solicitate, președintele completului va fixa termenul pentru judecarea cererii, *în ședință publică, cu citarea părților*, judecata urmând *a se face de urgență și cu precădere*. În tot cursul procesului, dacă persoana a cărei ocrotire se cere nu și-a ales un avocat, instanța va lua măsuri pentru desemnarea unuia din oficiu.



Până la soluționarea cererii de instituire a măsurii de ocrotire este posibilă numirea unui *curator special provizoriu*. Această măsură se dispune de către instanță în caz de nevoie, atât pentru îngrijirea și reprezentarea celui a cărui ocrotire se cere, cât și pentru administrarea bunurilor acestuia.

Pentru a constata necesitatea și oportunitatea instituirii unei măsuri de ocrotire, la termenul de judecată acordat, instanța este *obligată să procedeze la ascultarea celui a cărui ocrotire este cerută, în camera de consiliu*. Dacă este în interesul celui a cărui punere sub ocrotire este cerută, acesta va fi ascultat la locuința sa, acolo unde este îngrijit sau în alt loc apreciat de instanță ca fiind potrivit. La ascultarea celui a cărui ocrotire se solicită poate fi de față o persoană de încredere.

Prin excepție, instanța poate dispune prelungirea măsurii tutelei speciale pentru o durată mai mare de 5 ani fără ascultarea persoanei ocrotite dacă în raportul medical se menționează că ascultarea sa este de natură să aducă atingere stării ei de sănătate sau aceasta nu este în măsură să-și exprime voința.

*Participarea procurorului la judecată este obligatorie*. Dacă reclamantul renunță la judecată, procurorul are posibilitatea să solicite continuarea judecății.

Un aspect important de reținut este acela că pe întreaga durată a procedurii persoana a cărei ocrotire se cere va fi informată, în modalitățile adaptate stării acesteia, despre desfășurarea procedurii judiciare, precum și despre luarea oricărei măsuri cu privire la persoana și bunurile sale.

După rămânerea definitivă a hotărârii de instituire a măsurii de ocrotire, *grefierul de ședință trebuie să procedeze, de îndată, la comunicarea dispozitivului acesteia în copie legalizată, după cum urmează:*

- *serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor* la care nașterea celui pus sub ocrotire este înregistrată, pentru a se face mențiune pe marginea actului de naștere;

- *serviciului sanitar* competent, pentru ca acesta să instituie asupra celui pus sub ocrotire, potrivit legii, o supraveghere permanentă;

- *biroului de cadastru și publicitate imobiliară* competent, pentru notarea în cartea funciară, când este cazul;

- *Registrului comerțului*, dacă persoana pusă sub ocrotire este profesionist;

- *Registrului național de evidență a măsurilor de sprijin și ocrotire luate de notarul public și instanța de tutelă*, ținut de Uniunea Națională a Notarilor Publici din România.

Aceeași procedură de soluționare se aplică în mod corespunzător și în cazul în care se solicită prelungirea, înlocuirea sau ridicarea măsurii de ocrotire. Despre măsura prelungirii, înlocuirii sau ridicării măsurii de ocrotire se face mențiune pe hotărârea prin care a fost luată măsura de ocrotire.

Întrucât nu există dispoziții derogatorii cu privire la calea de atac ce poate fi declarată împotriva soluției date de către prima instanță asupra cererii de instituire a unei măsuri de ocrotire și nici cu privire la termenul în care poate fi declarată, apreciem că sunt aplicabile dispozițiile art. 466 și art. 468 Cod procedură civilă, putând fi exercitată astfel calea de atac a apelului în termen de 30 de zile de la comunicarea hotărârii.

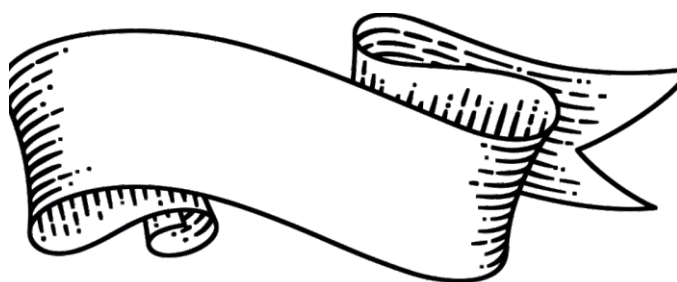
Concluzionând, apreciem că legiuitorul a rezolvat insuficiențele pe care reglementarea anterioară le prezenta, îndeplinindu-și sarcina de a identifica și reglementa mecanisme apte să ofere sprijinul necesar în luarea deciziilor bazate pe voința și preferința persoanelor aflate în situații speciale.

***Cuvinte-cheie***

*consiliere judiciară/ tutelă specială/ asistență  
pentru încheierea actelor juridice*

***Key words***

*judicial counselling/ special guardianship/ assistance  
in concluding legal documents*



## Verificarea regularității actului de sesizare în vechea și actuala reglementare

Aurelia Bulgaru, grefier  
formator al Școlii Naționale de Grefieri

### **Rezumat**

*Prezentul articol își propune o scurtă analiză a activității pe care grefierul de ședință o îndeplinea în raport de dispozițiile stabilite prin rezoluții și de soluțiile pronunțate de instanța de judecată cu privire la regularitatea actului de sesizare, conform art. 300 Cod de procedură penală 1968, prin comparație cu activitatea pe care o realizează conform noilor dispoziții procesual-penale ce reglementează faza de cameră preliminară în prezent.*

### **Abstract**

*This article proposes a brief analysis of the activity that the hearing clerk performed in relation to the provisions established thru resolutions and the solutions pronounced by the court regarding the regularity of the notification act, according to art. 300 Criminal Procedure Code 1968, by comparison with the activity it carries out according to the new criminal procedural provisions that currently regulate the preliminary chamber phase.*

Noul Cod de procedură penală, în vigoare de la data de 1 februarie 2014, instituie un principiu nou în procesul penal, respectiv separarea funcțiilor judiciare. Astfel, conform art. 3 din noul Cod de procedură penală, în procesul penal se exercită patru funcții judiciare: funcția de urmărire penală, funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală, funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și funcția de judecată.

De interes pentru prezentul articol este funcția de verificare a legalității trimiterii în judecată, având în vedere că, de la momentul intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală, întreaga activitate de verificare a legalității și temeiniciei sesizării instanței

și a legalității administrării probelor ori a efectuării actelor de către organele de urmărire penală se efectuează de către judecătorul de cameră preliminară în faza de cameră preliminară, ce reprezintă o fază premergătoare și distinctă de judecată și, totodată, o etapă nouă a procesului penal.

Prezentul articol își propune o scurtă analiză a activității pe care grefierul de ședință o îndeplinea în raport de dispozițiile stabilite și soluțiile pronunțate de instanța de judecată cu privire la regularitatea actului de sesizare, conform art. 300 Cod de procedură penală 1968, prin comparație cu activitatea pe care o realizează conform noilor dispoziții procesual-penale ce reglementează faza de cameră preliminară în prezent.

În ceea ce privește activitatea pe care grefierul de ședință o desfășura conform vechilor dispoziții procesual-penale, se va realiza o prezentare succintă a principalelor atribuții pe care acesta le îndeplinea anterior intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală, cu punctarea elementelor esențiale ce țin atât de modalitatea în care erau duse la îndeplinire dispozițiile instanței de judecată, precum și de completarea datelor corespunzătoare în sistemul Ecris.

Codul de procedură penală, în vechea reglementare, în vigoare din anul 1969, prevedea la art. 300 faptul că instanța este datoare să verifice din oficiu, la prima înfățișare, regularitatea actului de sesizare.

Potrivit alineatului 2 al aceluiași articol *”În cazul când se constată că sesizarea nu este făcută potrivit legii, iar neregularitatea nu poate fi înlăturată de îndată și nici prin acordarea unui termen în acest scop, dosarul se restituie organului care a întocmit actul de sesizare, în vederea refacerii acestuia.”*

Concret, la primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită, instanța trebuia să pună în discuție, din oficiu, regularitatea actului de sesizare. În condițiile în care se stabilea că rechizitoriul întrunește condițiile de fond și de formă, instanța constata, potrivit art. 300 Cod procedură penală, regularitatea actului de sesizare, urmarea firească a acestei constatări fiind debutul propriu-zis al cercetării judecătorești.

Din perspectiva activității grefierului de ședință, dispoziția instanței de judecată prin care se constata regularitatea actului de sesizare era consemnată fie în încheierea de ședință de la primul termen de judecată, fie în practica hotărârii (în situația în care dosarul se soluționa de la primul termen de judecată, iar instanța de judecată nu dispunea amânarea pronunțării), în partea introductivă a actului procedural, imediat după consemnarea mențiunilor privind verificarea

identității părților prezente, precum și discuțiile referitoare la regularitatea actului de sesizare.

În situația în care instanța din oficiu sau părțile invocau o neregularitate a actului de sesizare, pe care instanța o considera întemeiată, proceda potrivit art. 300 alin. 2 Cod procedură penală 1969 *”În cazul când se constată că sesizarea nu este făcută potrivit legii... dosarul se restituie organului care a întocmit actul de sesizare, în vederea refacerii acestuia.”*

În ceea ce privește activitatea grefierului de ședință, în situația în care instanța aprecia că se poate înlătura neregularitatea actului de sesizare prin acordarea unui termen scurt, grefierul întocmea o adresă către parchet cu constatările și dispozițiile instanței, adresă căreia i se atașa, de regulă, și o copie a încheierii prin care se constatau neregularitățile actului de sesizare, precizându-se totodată și termenul în care parchetul urma să răspundă solicitării instanței.

În funcție de răspunsul care se primea de la parchet, instanța de judecată proceda în consecință, fie constatând acoperite neregularitățile actului de sesizare și continuând cu judecata în fond, fie dispunând restituirea cauzei la parchet în vederea refacerii urmăririi penale.

În acest sens, instanța avea în vedere dispozițiile art. 197 Cod procedură penală 1969 referitoare la nulități, respectiv:

*”(1) Încălcările dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrag nulitatea actului, numai atunci când s-a adus o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin anularea acelu act.*

*(2) Dispozițiile relative la competența după materie sau după calitatea persoanei, la sesizarea instanței, la compunerea acesteia și la publicitatea ședinței de judecată sunt prevăzute sub sancțiunea nulității. De asemenea, sunt prevăzute sub sancțiunea nulității și dispozițiile relative la participarea procurorului,*

prezența învinuitului sau a inculpatului și asistarea acestora de către apărător, când sunt obligatorii, potrivit legii, precum și la efectuarea referatului de evaluare în cauzele cu infractori minori.

(3) Nulitatea prevăzută în alin. 2 nu poate fi înlăturată în nici un mod. Ea poate fi invocată în orice stare a procesului și se ia în considerare chiar din oficiu.

(4) Încălcarea oricărei alte dispoziții legale decât cele prevăzute în alin. 2 atrage nulitatea actului în condițiile alin. 1, numai dacă a fost invocată în cursul efectuării actului când partea este prezentă sau la primul termen de judecată cu procedura completă când partea a lipsit la efectuarea actului. Instanța ia în considerare din oficiu încălcările, în orice stare a procesului, dacă anularea actului este necesară pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.

(5) În situațiile prevăzute în alin. 1 și 4, în cazul în care refacerea actului anulabil se poate face în fața instanței care a constatat, prin încheiere, încălcarea dispozițiilor legale, aceasta acordă un termen scurt pentru refacerea imediată a actului.”

Totodată, conform art. 332 Cod procedură penală 1968:

”(1) Când se constată, înainte de terminarea cercetării judecătorești, că în cauza supusă judecății s-a efectuat cercetare penală de un alt organ decât cel competent, instanța se desesizează și restituie cauza procurorului, care procedează potrivit art. 268 alin. 1. Cauza nu se restituie atunci când constatarea are loc după începerea dezbaterilor sau când instanța, în urma cercetării judecătorești, schimbă încadrarea juridică a faptei într-o altă infracțiune pentru care cercetarea penală ar fi revenit altui organ de cercetare.

(2) Instanța se desesizează și restituie cauza procurorului pentru refacerea urmării penale în

cazul nerespectării dispozițiilor privitoare la competența după materie sau după calitatea persoanei, sesizarea instanței, prezența învinuitului sau a inculpatului și asistarea acestuia de către apărător.

(3) În cazurile în care dispune restituirea, instanța se pronunță și asupra măsurilor preventive, asupra măsurilor de siguranță prevăzute în art. 113 și 114 din Codul penal, precum și asupra măsurilor asigurătorii.

(4) Împotriva hotărârii de desesizare se poate face recurs de către procuror și de orice persoană ale cărei interese au fost vătămate prin hotărâre, în 3 zile de la pronunțare, pentru cei prezenți, și de la comunicare, pentru cei lipsă.

(5) Dosarul este trimis procurorului imediat după rămânerea definitivă a hotărârii la prima instanță sau în cel mult 3 zile de la pronunțarea hotărârii de către instanța de recurs. În cazul în care inculpatul este arestat preventiv, procurorul procedează potrivit dispozițiilor art. 156 și 159.”

Se poate observa faptul că, în vechea reglementare a Codului de procedură penală, nulitățile referitoare la competența instanței și la sesizarea instanței puteau fi invocate în orice stare a procesului și luate în considerare din oficiu, acestea neputând fi acoperite în niciun mod decât prin restituirea cauzei la parchet.

Prin urmare, activitatea pe care greșierul de ședință o desfășura în acord cu dispozițiile instanței de judecată consta în realizarea procedurii de citare pentru termenul de judecată, emiterea adreselor corespunzătoare dispuse prin rezoluție de instanța de judecată, întocmirea încheierii de ședință, emiterea adreselor către parchet prin care instanța constata anumite neregularități ale actului de sesizare ce se puteau remedia prin acordarea unui termen de judecată scurt, întocmirea practicei hotărârii instanței de judecată (pentru cazul în care se dispunea restituirea cauzei la parchet sau pentru cazul

în care instanța de judecată soluționa dosarul de la primul termen de judecată).

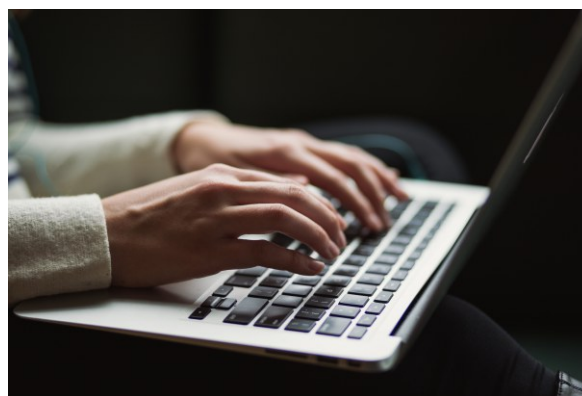
În ceea ce privește realizarea operațiunilor corespunzătoare în sistemul Ecris pentru primul termen de judecată, grefierul de ședință introducea, conform rezoluției instanței de judecată, termenul stabilit de instanță, întocmea citativul și citațiile pentru primul termen de judecată. În situația în care dosarul se soluționa de la primul termen de judecată și nu se dispunea amânarea pronunțării, grefierul completa în mod corespunzător în Ecris soluția dispusă și introducea minuta instanței de judecată (cu mențiunea că, pentru cazul în care se dispunea restituirea cauzei la parchet, soluția ce trebuia aleasă din nomenclatorul Ecris era ”restituit la parchet”) și selecta documentul de soluționare corespunzător din nomenclatorul Ecris (”Hotărâre”), iar ulterior redactării conținutului documentului și verificării de către instanța de judecată, grefierul de ședință introducea și conținutul documentului selectat. De asemenea, la momentul la care instanța de judecată redacta considerentele hotărârii, grefierul de ședință le completa în documentul de soluționare și, totodată, completa data conceperii și data redactării documentului, pentru ca dosarul să fie scăzut în mod corespunzător în statistică. La acel moment, completarea rubricii ”data redactării” era obligatorie, aceasta fiind, în fapt, data la care dosarul figura în statistică cu mențiunea ”soluționat”.

În ipoteza în care instanța de judecată dispunea acordarea unui termen scurt pentru emiterea unei adrese către parchet în vederea remedierii neregularităților actului de sesizare, grefierul de ședință introducea în sistemul Ecris următorul termen acordat, motivul amânării cauzei, întocmea procedurile de citare pentru termenul stabilit și selecta din nomenclatorul Ecris documentul corespunzător aceluși termen,

respectiv ”încheiere de ședință”, al cărui conținut îl insera de îndată ce actul procedural era verificat de către instanța de judecată. De asemenea, introducea în Ecris adresa pe care o emitea, de la rubrica ”Acte emise de instanță - documente în dosar”.

Încheierea prin care se constata regularitatea actului de sesizare nu se comunica părților și nici procurorului, această dispoziție a instanței fiind cuprinsă fie în încheierea de ședință, în preambul, fie în practica hotărârii, așa cum am arătat mai sus. În ipoteza în care instanța dispunea restituirea cauzei la parchet prin hotărâre, se comunica părților soluția cuprinsă în minuta instanței, în raport de data primirii comunicării fiind calculat termenul de exercitare a căii de atac.

După efectuarea tuturor operațiunilor, grefierul de ședință înainta dosarul către compartimentul corespunzător, respectiv către arhivă, dacă soluția era una de amânare a cauzei, sau către compartimentul de executări penale, în condițiile în care se dispunea restituirea cauzei la parchet, făcând mențiunile corespunzătoare în Ecris cu privire la circuitul dosarului, respectiv completând la rubrica ”circuit intern” compartimentul căruia îi era înaintat dosarul, data înaintării, iar la rubrica ”observații” completând eventualele dosare atașate și numărul volumelor acestora.





Odată cu intrarea în vigoare a noului Cod de procedură penală, apare o fază inovatoare a procesului penal, respectiv *faza de cameră preliminară*.

Dispozițiile ce reglementează faza de cameră preliminară, deși relativ recent intrate în vigoare, au suferit numeroase modificări față de forma inițială prevăzută în noul Cod de procedură penală.

Astfel, se poate cu ușurință observa faptul că, la momentul 1 februarie 2014, faza de cameră preliminară era una pur scrisă, în sensul că, potrivit art. 344 Cod procedură penală, la momentul sesizării instanței prin rechizitoriu se înregistrează dosarul nou, care era repartizat aleatoriu judecătorului de cameră preliminară. Ulterior, judecătorul de cameră preliminară dispunea prin rezoluție comunicarea unei copii certificate a rechizitoriului către inculpat, cu menționarea termenului în care acesta avea dreptul de a formula cereri/exceptii cu referire la obiectul procedurii de cameră preliminară, cu precizarea că acest termen era stabilit de judecătorul de cameră preliminară prin raportare la complexitatea și particularitățile cauzei, însă nu putea fi mai scurt de 20 de zile. Un termen similar era stabilit și pentru apărătorul desemnat din oficiu pentru inculpat, acolo unde judecătorul de cameră preliminară constata obligatorie asistența juridică a inculpatului.

La momentul expirării acestui termen stabilit de judecătorul de cameră preliminară, în ipoteza în care inculpatul nu formula cereri/exceptii cu privire la obiectul camerei preliminare și nici din oficiu nu se impunea a fi invocate astfel de cereri/exceptii, judecătorul de cameră preliminară se pronunța cu privire la începerea judecării prin încheiere în camera de consiliu, fără participarea procurorului și fără citarea părților.

În situația în care, în termenul stabilit de judecătorul de cameră preliminară, se formulau cereri/exceptii

de către inculpat ori se impunea ridicarea acestora din oficiu, judecătorul de cameră preliminară, la expirarea termenului stabilit prin rezoluție, dispunea comunicarea către parchet a unei copii a cererilor/exceptiilor formulate de inculpat ori ridicate din oficiu, cu precizarea că acesta poate răspunde în termen de 10 zile cu privire la aspectele invocate.

În continuare, la expirarea termenului în care parchetul putea răspunde cu privire la cererile/exceptiile formulate de inculpat ori ridicate din oficiu, judecătorul de cameră preliminară se pronunța cu privire la acestea prin încheiere motivată, în camera de consiliu, fără participarea inculpatului și a procurorului.

În situația în care judecătorul de cameră preliminară constata neregularități ale actului de sesizare, dacă sancționa potrivit art. 280-282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii ori dacă dispunea excluderea uneia sau mai multor probe administrate, încheierea era comunicată, de îndată, parchetului care a emis rechizitoriul, iar în termen de 5 zile de la comunicare, procurorul remedia neregularitățile actului de sesizare și *comunica judecătorului de cameră preliminară dacă menține dispoziția de trimitere în judecată sau solicită restituirea cauzei*.

Dispozițiile art. 346 Cod procedură penală, așa cum acestea erau în vigoare la 1 februarie 2014, care cuprindeau și soluțiile ce puteau fi dispuse de către judecătorul de cameră preliminară, erau următoarele:

*1. Judecătorul de cameră preliminară hotărăște, prin încheiere motivată, în camera de consiliu, fără participarea procurorului și a inculpatului. Încheierea se comunică, de îndată, procurorului și inculpatului.*

*2. Dacă nu s-au formulat cereri și exceptii ori nu a ridicat din oficiu exceptii, la expirarea termenelor prevăzute de art. 344 alin. 2 sau 3, judecătorul de cameră preliminară constată legalitatea sesizării*

*instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală și dispune începerea judecării.*

*3. Judecătorul de cameră preliminară restituie cauza la parchet dacă:*

*a. rechizitoriul este neregularitar întocmit, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termenul prevăzut de art. 345 alin. 3, dacă neregularitatea atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecării;*

*b. a exclus toate probele administrate în cursul urmăririi penale;*

*c. procurorul solicită restituirea cauzei, în condițiile art. 345 alin. 3, ori nu răspunde în termenul prevăzut de aceleași dispoziții;*

*4. În toate celelalte cazuri în care a constatat neregularități ale actului de sesizare, a exclus una sau mai multe probe administrate ori a sancționat potrivit art. 280-282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii, judecătorul de cameră preliminară dispune începerea judecării.*

*5. Probele excluse nu pot fi avute în vedere la judecata în fond a cauzei.*

*6. Dacă apreciază că instanța sesizată nu este competentă, judecătorul de cameră preliminară procedează potrivit art. 50 și 51, care se aplică în mod corespunzător.*

*7. Judecătorul de cameră preliminară care a dispus începerea judecării exercită funcția de judecată în cauză.*

În esență, activitatea grefierului de ședință debuta cu crearea în sistemul Ecris a camerei preliminare, urmată de efectuarea comunicărilor corespunzătoare rezoluției judecătorului de cameră preliminară, cu completarea rubricilor în sistemul Ecris privind data emiterii comunicărilor, menționii privind asistența juridică și a eventualelor note completatoare (dacă

prin rezoluție se dispunea astfel). La momentul la care se restituiau dovezile de îndeplinire a procedurilor de comunicare, grefierul de ședință avea obligația de a completa corespunzător câmpul din Ecris dedicat acestor date, iar sistemul Ecris genera automat termenul până la care inculpatul avea posibilitatea de a formula cereri/exceptii cu privire la obiectul camerei preliminare.

În situațiile prevăzute la art. 346 alin. 1 și 2 Cod procedură penală judecătorul de cameră preliminară dispunea începerea judecării, caz în care grefierul de ședință întocmea încheierea de începere a judecării, completată cu motivarea și minuta judecătorului de cameră preliminară.

Încheierea era comunicată procurorului și inculpatului, care aveau dreptul de a formula contestație în termen de 3 zile de la comunicarea acesteia.

În ipoteza în care judecătorul de cameră preliminară constata neregularități ale actului de sesizare, sancționa conform art. 280-282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii sau excludea una sau mai multe probe administrate, încheierea se comunica parchetului, care avea la dispoziție un termen de 5 zile pentru a remedia neregularitățile și a comunica dacă menține dispoziția de trimitere în judecată.

Grefierul de ședință, în acest caz, întocmea încheierea de ședință, pe care o comunica parchetului cu atașarea unei file de comunicare (pentru a se putea restitui dovada de îndeplinire a procedurii de comunicare și a se putea astfel calcula termenul în care procurorul poate răspunde solicitării judecătorului de cameră preliminară). Totodată, completa în Ecris câmpul corespunzător privind data emiterii comunicării către parchet, cu introducerea termenului de 5 zile în care procurorul avea posibilitatea de a răspunde, precum și a datei îndeplinirii procedurii de comunicare. Ca urmare a introducerii acestor date, sistemul Ecris

genera termenul până la care procurorul putea răspunde solicitării judecătorului de cameră preliminară.

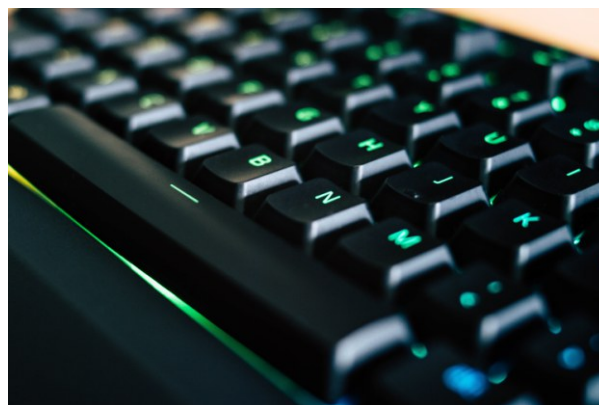
În situația în care judecătorul de cameră preliminară constata că au fost remediate neregularitățile actului de sesizare, dispunea începerea judecății, caz în care grefierul de ședință proceda în maniera descrisă mai sus, la momentul la care s-a analizat activitatea grefierului de ședință în cazul în care soluția judecătorului de cameră preliminară este cea prevăzută la art. 346 alin. 1 și 2.

În cazul în care judecătorul de cameră preliminară adopta soluția de restituire a cauzei la parchet, acesta se pronunța prin hotărâre, iar activitatea grefierului de ședință era similară cazului în care se dispunea începerea judecății. Singura excepție este cea în care soluția de restituire a cauzei la parchet rămânea definitivă prin necontestare, întrucât în acest caz se întocmea și adresa de restituire a cauzei la parchet și dosarul era efectiv predat spre a fi înaintat unității de parchet, fiind efectuate mențiunile corespunzătoare privind circuitul extern în sistemul Ecris.

O altă situație identificată este cea în care judecătorul de cameră preliminară dispunea declinarea competenței de soluționare a cauzei, soluție fără cale de atac. În acest caz, grefierul de ședință completa corespunzător câmpurile din Ecris în maniera descrisă mai sus, cu precizarea că din arborele ”soluționare” trebuia aleasă ca soluție ”declinare de competență”. De asemenea, proceda la întocmirea încheierii de dezinvestire și efectuarea comunicărilor, iar în plus întocmea adresa de înaintare a dosarului, conform dispozițiilor judecătorului de cameră preliminară.

Totodată, în sistemul Ecris se efectuau mențiunile corespunzătoare la rubrica ”circuit extern” (completând la rubrica ”circuit extern” instanța unde se înainta dosarul, data înaintării, iar la rubrica ”descriere”

completând eventualele dosare atașate și numărul volumelor acestora).



Dispozițiile ce reglementează faza de cameră preliminară s-au modificat semnificativ de la momentul intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală, iar în continuare vor fi analizate, pe rând, situațiile ivite în practică în funcție de soluțiile ce pot fi dispuse de judecătorul de cameră preliminară în această fază procesuală.

Potrivit art. 344 Cod procedură penală:

*”(1) După sesizarea instanței prin rechizitoriu, dosarul se repartizează aleatoriu judecătorului de cameră preliminară.*

*(2) Copia certificată a rechizitoriului și, după caz, traducerea autorizată a acestuia se comunică inculpatului la locul de deținere ori, după caz, la adresa unde locuiește sau la adresa la care a solicitat comunicarea actelor de procedură. Inculpatului, celorlalte părți și persoanei vătămate li se aduc la cunoștință obiectul procedurii în camera preliminară, dreptul de a-și angaja un apărător și termenul în care, de la data comunicării, pot formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a*

*efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Termenul este stabilit de către judecătorul de cameră preliminară, în funcție de complexitatea și particularitățile cauzei, dar nu poate fi mai scurt de 20 de zile.*

*(3) În cazurile prevăzute la art. 90, judecătorul de cameră preliminară ia măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu și stabilește, în funcție de complexitatea și particularitățile cauzei, termenul în care acesta poate formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, care nu poate fi mai scurt de 20 de zile.*

*(4) La expirarea termenelor prevăzute la alin. (2) și (3), dacă s-au formulat cereri sau excepții ori dacă a ridicat excepții din oficiu, judecătorul de cameră preliminară stabilește termenul pentru soluționarea acestora, cu citarea părților și a persoanei vătămate și cu participarea procurorului.”*

Așa fiind, din perspectiva activității grefierului, constatăm că la momentul sesizării instanței cu rechizitoriu se înregistrează dosarul de fond, pentru care se generează automat număr unic din sistemul Ecris. Ulterior, dosarul este repartizat unui judecător de cameră preliminară, cu mențiunea că anterior efectuării operațiunii de repartizare a cauzei se va proceda la introducerea părților în cauză (în acest sens, urmează a se avea în vedere faptul că numărul părților din dosar reprezintă unul dintre criteriile în raport de care se calculează complexitatea cauzei, astfel încât este importantă introducerea acestora anterior repartizării dosarului, pentru a se calcula în mod corespunzător complexitatea acestuia și a nu fi, astfel, influențată repartizarea).

Ulterior repartizării cauzei, conform dispozițiilor art. 98 al. 1 din ROIIJ se va crea primul dosar asociat

pentru procedura de cameră preliminară, dosar care va avea forma nr. dosar fond/a1 și va reprezenta practic o copie a dosarului de fond, cu mențiunea că se modifică în Ecris obiectul acestui dosar în ”măsuri și excepții dispuse de judecătorul de cameră preliminară”. De asemenea, se impune modificarea numărului de părți din interfața de ”informații generale”, întrucât la momentul creării dosarului asociat la rubrica ”numărul părților” va apărea 0.

Dosarul se înaintează judecătorului de cameră preliminară căruia i-a fost repartizat spre soluționare fondul cauzei, acesta stabilind prin rezoluție măsurile corespunzătoare. Rezoluția judecătorului de cameră preliminară se introduce în sistemul Ecris de la ”acte emise de instanță”-”rezoluție”, alocându-i-se conținutul corespunzător.

În continuare, pe baza dispozițiilor judecătorului de cameră preliminară, grefierul procedează la comunicarea către inculpat a unei copii certificate a rechizitoriului, prin crearea camerei preliminare și completarea în mod corespunzător a câmpurilor privind data emiterii comunicării, a termenului stabilit de judecătorul de cameră preliminară în care inculpatul are posibilitatea de a formula cereri/excepții, precum și indicarea termenului în care se poate prezenta pentru a-și ridica actele de procedură în situația în care acesta nu se află la domiciliu la momentul la care se prezintă factorul poștal pentru a-i comunica documentația.

În ceea ce privește partea civilă, persoana vătămată și partea responsabilă civilmente, acestora li se aduc la cunoștință obiectul procedurii în camera preliminară, dreptul de a-și angaja un apărător și termenul în care, de la data comunicării, pot formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. În sistemul

Ecris, deși în interfața în care se generează efectiv comunicările către părțile civile apare mențiunea ”se emite comunicarea adresei de cameră preliminară către parte civilă/apărător din oficiu la data de”, la momentul listării efective a comunicării se va observa că mențiunile fac referire tot la rechizitoriu, impunându-se ca, pe viitor, să se realizeze o îmbunătățire a sistemului Ecris din această perspectivă.

Ulterior primirii dovezilor de comunicare de către greșier, acesta introduce în sistemul Ecris datele la care acestea au fost primite de către părți, iar sistemul generează, pentru fiecare dintre părți, data limită până la care fiecare dintre părți are posibilitatea de a formula cereri și excepții în referire la obiectul camerei preliminare.

În situația în care până la termenul respectiv nu s-au formulat cereri sau excepții și nici din oficiu nu au fost invocate, judecătorul de cameră preliminară stabilește un termen la care se pronunță prin încheiere cu privire la începerea judecării, în camera de consiliu, fără participarea procurorului. Greșierul introduce termenul în Ecris, introduce soluția și minuta judecătorului de cameră preliminară și selectează documentul de soluționare ”încheiere finală cameră preliminară”, pe care, ulterior redactării, îl închide, data închiderii documentului de tip final reprezentând data redactării dosarului. Totodată, greșierul realizează comunicările încheierii către părți și Ministerul Public, care au posibilitatea de a formula contestație în termen de 3 zile de la primirea comunicării.

Cea de a doua situație este aceea în care se formulează cereri și excepții cu referire la obiectul camerei preliminare, caz în care judecătorul de cameră preliminară stabilește un termen de judecată pentru soluționarea acestora, termen la care dispune citarea părților și încunoștințarea procurorului. Greșierul introduce în Ecris termenul stabilit și procedează la întocmirea citativului și a

citativului în mod corespunzător.

La termenul stabilit, judecătorul de cameră preliminară, după ascultarea concluziilor părților și ale Ministerului Public, poate dispune respingerea cererilor/excepțiilor. În acest caz, greșierul procedează întocmai ca în cazul arătat mai sus, respectiv ca în situația în care nu se formulează cereri/excepții, respectiv inserează soluția și minuta judecătorului de cameră preliminară în Ecris, introduce documentul de soluționare și efectuează comunicările corespunzătoare.

Potrivit art. 345 Cod procedură penală, alin. 3 ”În cazul în care judecătorul de cameră preliminară constată neregularități ale actului de sesizare sau în cazul în care sancționează potrivit art. 280 - 282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii ori dacă exclude una sau mai multe probe administrate, în termen de 5 zile de la comunicarea încheierii, procurorul remediază neregularitățile actului de sesizare și comunică judecătorului de cameră preliminară dacă menține dispoziția de trimitere în judecată ori solicită restituirea cauzei.”

În acest caz, încheierea prin care se pronunță judecătorul de cameră preliminară nu este un document de tip final (putând selecta din Ecris documentul ”încheiere cameră preliminară”), aceasta se comunică cu filă de comunicare Ministerului Public și se fac mențiunile corespunzătoare în Ecris privind data emiterii comunicării și termenul de 5 zile în care are posibilitatea parchetul de a răspunde. Această încheiere nu este supusă în mod separat unei căi de atac.

În situația în care procurorul solicită restituirea cauzei, în condițiile art. 345 alin. 3, ori nu răspunde în termenul prevăzut de aceleași dispoziții, judecătorul de cameră preliminară dispune restituirea cauzei la parchet, soluție ce se dispune printr-o încheiere finală de cameră preliminară. Greșierul inserează în Ecris

soluția și minuta judecătorului și procedează la comunicarea încheierii de tip final, în mod similar celui descris mai sus.

În eventualitatea în care soluția dispusă de judecătorul de cameră preliminară rămâne definitivă (fie prin necontestare, fie prin respingerea contestației), grefierul are obligația de a opera corespunzător și în dosarul de fond al instanței (conform art. 98 alin. 1 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești ”În cazul în care se dispune restituirea cauzei la parchet, încheierea pronunțată de judecătorul de cameră preliminară, rămasă definitivă, este act final de dezinvestire și în dosarul de fond”).

Efectuarea operațiunilor corespunzătoare și în dosarul de fond al instanței, la rămânerea definitivă a încheierii de restituire a cauzei la parchet, este una foarte importantă, în lipsa realizării acestei operațiuni dosarul de fond va figura în statistică ”nesoluționat” și va fi preluat ca atare în statisticile ulterioare.

O ultimă situație supusă analizei în prezentul articol este aceea în care judecătorul de cameră preliminară se pronunță cu privire la declinarea de competență. În acest caz, grefierul înserează soluția și minuta judecătorului de cameră preliminară în Ecris și selectează documentul de soluționare ca fiind ”încheiere dezinvestire”. La momentul alegerii soluției din arborele ”soluționare” se va alege ”declinare de competență”.

Dat fiind că încheierea prin care se pronunță judecătorul de cameră preliminară cu privire la declinarea de competență nu este supusă unei căi de atac, în aceeași zi grefierul de ședință face operațiunile corespunzătoare în dosarul de fond, în lipsa realizării acestei operațiuni dosarul de fond va figura în statistică ”nesoluționat” și va fi preluat ca atare în statisticile ulterioare.

În această situație în care se dispune declinarea competenței de soluționare a cauzei se vor efectua

comunicările corespunzătoare și se va întocmi de către grefier adresa de înaintare către judecătorul de cameră preliminară de la instanța competentă să soluționeze cauza. Totodată, vor fi efectuate mențiunile corespunzătoare în sistemul Ecris privind circuitul extern al dosarului.

**Concluzie:**

Dispozițiile judecătorului de cameră preliminară și soluțiile dispuse de acesta sunt complexe și variate, faza de cameră preliminară fiind, practic, o nouă fază a procesului penal.

Având în vedere obligativitatea evidențierii electronice a dosarelor la nivelul instanțelor, este esențial ca toate datele să fie completate în mod corespunzător în sistemul Ecris, atât dispozițiile și soluțiile judecătorului de cameră preliminară, cât și toate documentele ce se depun la dosar în această fază procesuală, astfel încât activitatea instanței să fie în mod fidel reflectată statistic, dar și pentru a se permite studierea documentelor într-o manieră similară celei în care studiul dosarului scriptic se realizează la arhivele instanțelor.

Notă: La elaborarea articolului a fost interogată baza de documente a aplicației Eurolex.

### ***Cuvinte-cheie***

*judecător de cameră preliminară, Ecris, încheiere finală cameră preliminară, soluțiile judecătorului de cameră preliminară*

### ***Key words***

*pre-trial chamber judge, Ecris, pre-trial chamber final conclusion, pre-trial chamber judge's solutions*

# SCRIPTA·MANENT

## IMPORTANT

Toate articolele publicate în revista SCRIPTA MANENT sunt indexate în baza de date CEEOL. CEEOL este un important furnizor de reviste academice și cărți, în format electronic, în domenii precum științele umaniste și sociale pentru opere ce provin din zona Europei Centrale și de Est. CEEOL oferă cercetătorilor și studenților acces la o gamă largă de conținut academic într-un depozit dinamic în continuă creștere. În prezent, CEEOL gestionează peste 2000 de reviste și 690.000 de articole, peste 4500 de cărți electronice și 6000 de documente având ca obiect literatura gri. În plus, CEEOL permite editorilor să ajungă la noi audiențe și să promoveze realizările științifice ale comunității științifice din Europa de Est către un public mai larg.

Pentru referințe, accesați link-ul: <https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=2778>



# SCRIPTA·MANENT

Revista SCRIPTA MANENT se dorește a fi o revistă științifică, cu o apariție bianuală, în format online, o platformă la dispoziția profesioniștilor din sistemul judiciar românesc, prin intermediul căreia aceștia să-și exprime opiniile cu privire la probleme de drept și nu numai, la practici administrative și la aspecte din viața profesională.

În scopul alcătuirii unor numere viitoare ale revistei cu un înalt conținut științific, adresăm o invitație deschisă de colaborare către magistrații și grefierii din instanțe și parchete, către formatorii și cursanții Școlii Naționale de Grefieri, către formatorii și auditorii Institutului Național al Magistraturii, dar și către ceilalți specialiști care își aduc contribuția la înfăptuirea actului de justiție, care pot trimite articole, studii, analize, puncte de vedere, note critice sau alte materiale pentru a fi publicate în paginile revistei.

Persoanele interesate să devină, astfel, colaboratori ai revistei, sunt rugate să trimită materialele elaborate Comitetului de redacție ale revistei, la adresa e-mail [revistasng@grefieri.ro](mailto:revistasng@grefieri.ro).

Comitetul de redacție se angajează ferm să recenzeze materialele trimise spre publicare și să furnizeze autorilor un răspuns într-un termen cât mai scurt în legătură cu publicarea în următorul număr al revistei.

Afirmațiile, opiniile, părerile, punctele de vedere conținute în materialele publicate în revista SCRIPTA MANENT aparțin autorilor lor și pot să nu coincidă, întotdeauna, cu poziția oficială a Școlii Naționale de Grefieri.

## COMITETUL DE REDACȚIE

ANDREI-DORIN BĂNCILĂ – directorul SNG, redactor-șef  
DENIS-BRÎNDUȘA CHIUJDEA – director adjunct SNG, redactor-șef adjunct  
MIHAI-DANIEL ONIȘOR – director adjunct SNG, redactor-șef adjunct  
IONELA-ALINA COTOROGEA – formator SNG  
ADINA STRECHE – consilier  
ALEXANDRA-IULIANA RUS – formator SNG  
ALINA ARAMĂ – formator SNG  
CRISTINA-IZABELA TRUȘCĂ – formator SNG  
MIHAELA-CRISTINA PĂUNESCU – consilier, specialist IT

Foto copertă: Curtea de Apel Alba Iulia  
Vedere panoramică

ISSN 2734 – 8237

ISSN L – 2734 – 8237

# REVISTA·SCOLII·NATIONALE·DE·GREFIERI